

Archeologienota Verslag van Resultaten

Bureauonderzoek: 2021D134

Gent Coupure Rechts 804-838 Residentie Were Di

Ann Van Baelen

Pieter Laloo

Colofon

Gent Coupure Rechts 804-838, Residentie Were Di

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bv (GATE)
Ann Van Baelen & Pieter Laloo

© 2021 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bv
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of
aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd
gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden
onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch,
door fotokopie, zonder toestemming van Ghent
Archaeological Team bv.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	ii
SAMENVATTING	iii
Verslag van Resultaten	4
1. Bureauonderzoek [BO]	4
1.1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1.1 Administratieve gegevens (Figuur 1-Figuur 4)	4
1.1.2 Onderzoekskader	6
1.1.2.1 Door initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen	6
1.1.2.1 Criteria voor de noodzaak van een archeologienota	8
1.1.3 Onderzoeksopdracht	16
1.1.3.1 Archeologische voorkennis	16
1.1.3.2 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied	17
1.1.3.3 Randvoorwaarden	17
1.1.4 Werkwijze en strategie van het onderzoek	18
1.2 Assessmentrapport	19
1.2.1 Landschappelijke situering	19
1.2.2 Historisch-cartografische situering	27
1.2.3 Archeologische situering	42
1.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied	47
1.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed	47
1.2.5.1 Gemotiveerde tekstuele verwachting	47
1.2.5.1 Zones waar geen erfgoed aanwezig is of verwacht wordt	49
1.2.5.2 Zones waar archeologisch erfgoed vastgesteld is of verwacht wordt	49
Bibliografie	50
BIJLAGE	52

SAMENVATTING

De opdrachtgever plant ter hoogte van de Coupure Rechts 804-838 in de historische stadskern van Gent (prov. Oost-Vlaanderen) een aantal bodemingrepen in het kader van de herinrichting van de ruimte achter een bestaand appartementsgebouw. Een deel van deze ingrepen werd reeds uitgevoerd. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 826 m². Aangezien de geplande bodemingrepen de criteria opgesteld door het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid overschrijden, is conform de huidige regelgeving¹ een archeologisch vooronderzoek vereist dat resulteert in de opmaak van een archeologienota. Ghent Archaeological Team bv (GATE) werd door de opdrachtgever aangesteld voor de uitvoering van dit vooronderzoek en de opmaak van deze archeologienota.

Een archeologienota vormt, na aktenaam door de bevoegde instantie, de eindfase van het archeologisch vooronderzoek (tenzij gekozen wordt voor een vooronderzoek in uitgesteld traject). De doelstellingen van een archeologienota zijn een overzicht te bieden van de resultaten van de uitgevoerde onderzoekshandelingen binnen dit traject en een inschatting te geven van de waarde van het aangetroffen archeologisch erfgoed, inclusief een wijze voor de omgang daarmee. Het Verslag van Resultaten dat in onderhavige tekst uit de doeken wordt gedaan, vormt het eerste deel van de archeologienota, beschrijft het uitgevoerde vooronderzoek, en biedt inzicht in de uitvoeringswijze en resultaten van het onderzoek en in het wetenschappelijk potentieel en de betekenis van de archeologische resten in het projectgebied. Het vormt de basis voor de uitwerking van een Programma van Maatregelen dat in een tweede, afzonderlijk deel van de archeologienota verder wordt toegelicht.

Dit Verslag van Resultaten omvat de resultaten van een bureauonderzoek waarin alle gekende of ontsloten informatiebronnen naast elkaar worden geplaatst en met elkaar worden geconfronteerd. Het vormt de basis voor het Programma van Maatregelen, waarin zal worden geargumenteed dat verder archeologisch onderzoek niet wenselijk is. Deze advisering steunt op volgende argumenten:

- (1) Een belangrijk deel van de bodemingrepen werd door de opdrachtgever reeds uitgevoerd. Deze reeds uitgevoerde ingrepen moeten echter nog wel geregulariseerd worden.**
- (2) De impact van de overige, nog uit te voeren ingrepen is verwaarloosbaar.**

¹ Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en Het decreet houdende de wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 naar aanleiding van de ex-post evaluatie.

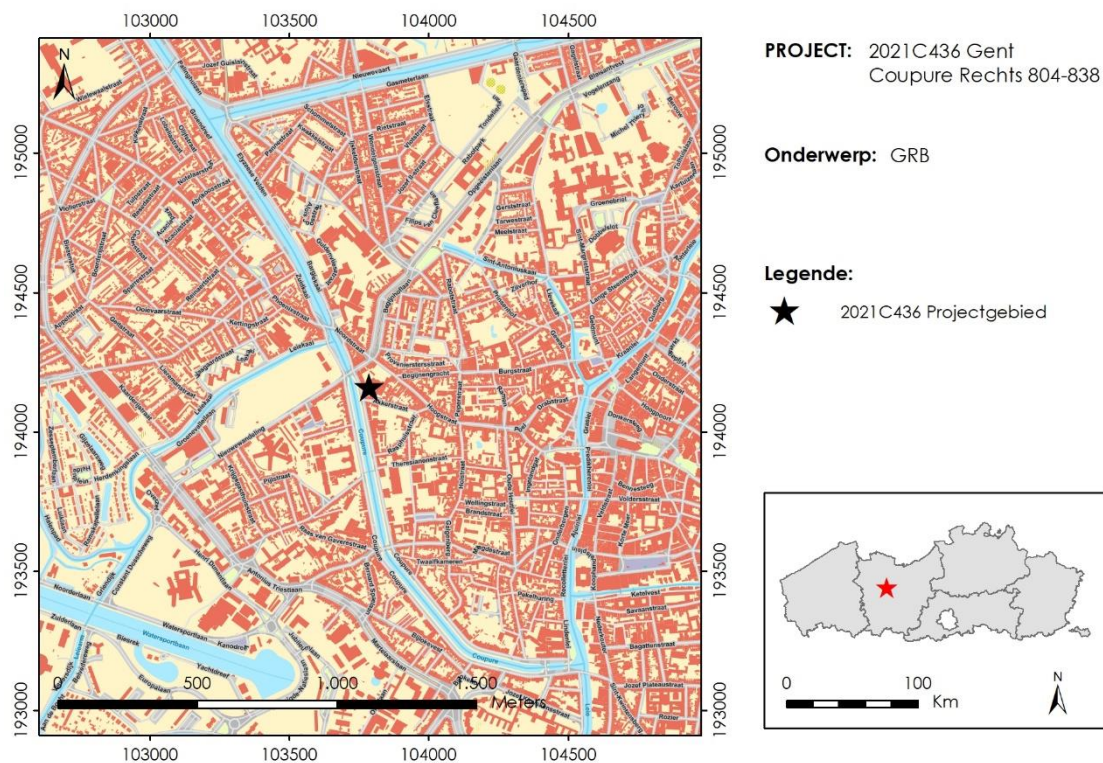
VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Bureauonderzoek [BO]

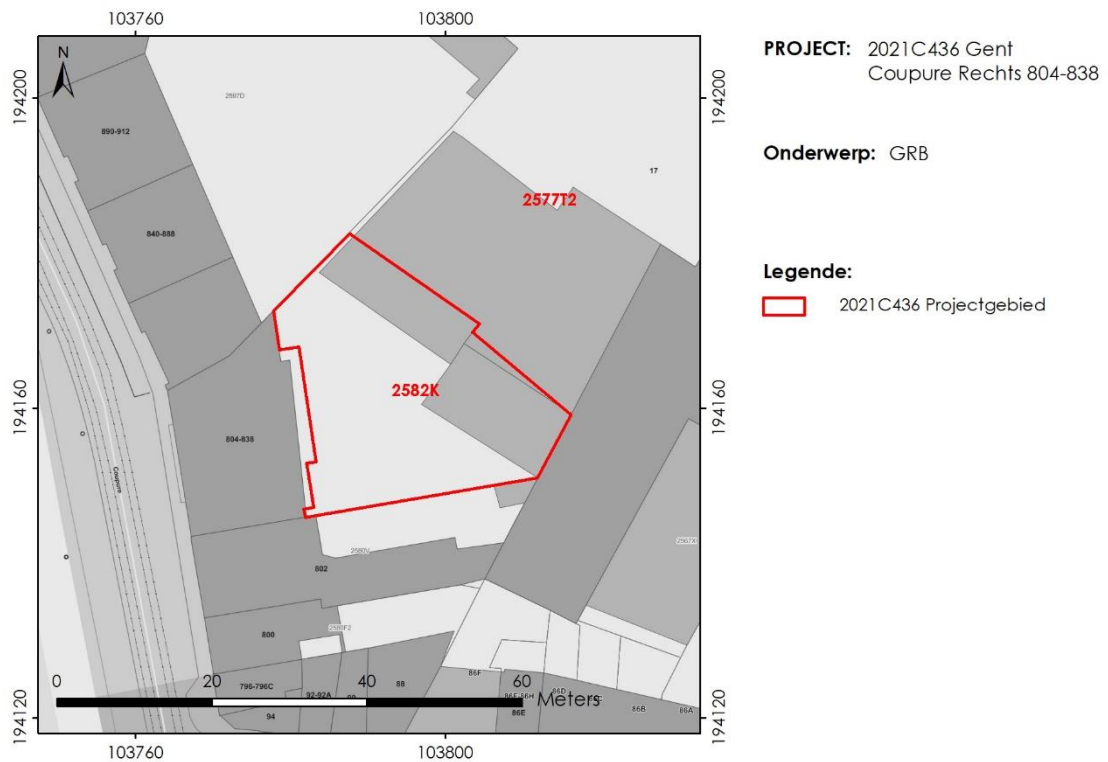
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens (Figuur 1-Figuur 4)

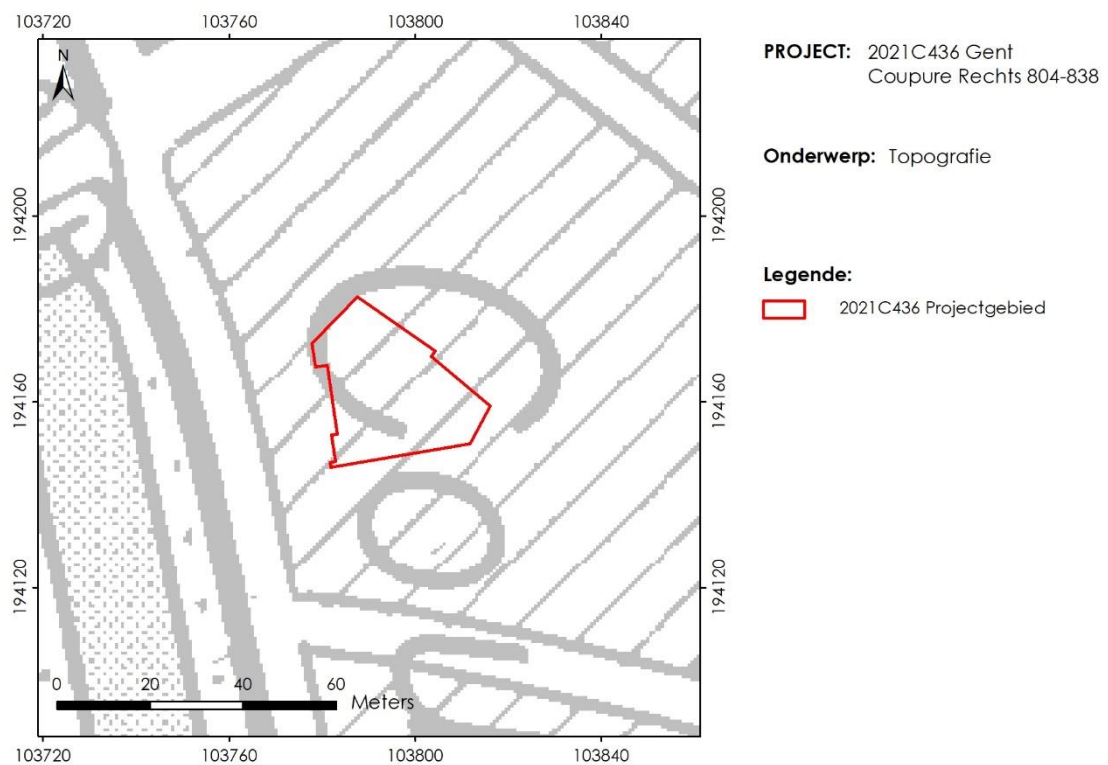
Projectcode	2021D134			
Erkend archeoloog	GATE [OE/ERK/Archeoloog/2015/00073]			
Locatiegegevens	Gemeente		Gent	
	Deelgemeente		Gent	
	Adres		Coupure Rechts 804-838	
	Toponiem		nvt	
Bounding box (Lambert EPSG:31370)	X1	103777,840	X2	103816,252
	Y1	194182,566	Y2	194145,894
Kadastrale gegevens	Gemeente		Gent	
	Afdeling		15 AFD	
	Sectie		F	
	Perceelsnummer(s)		2582K, 2577T2	
Betrokken actoren / specialisten (+ functie)	Ann Van Baelen (archeoloog) Pieter Laloo (erkend archeoloog)			
Externe advisering	Geen			

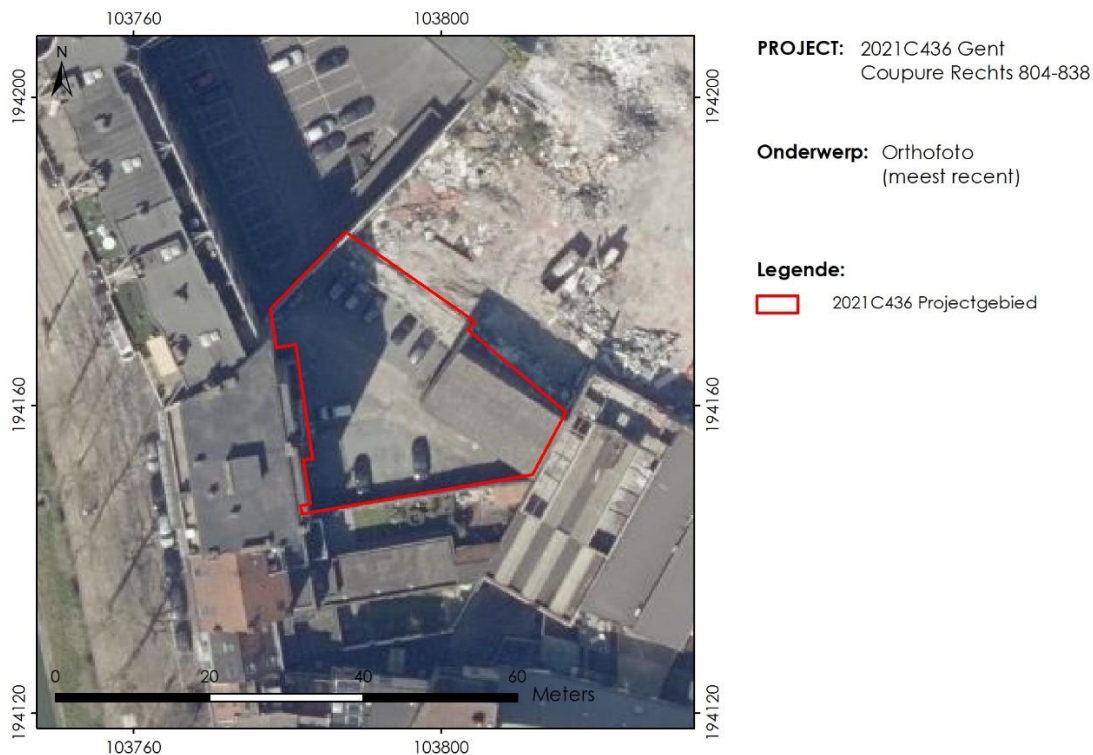
Figuur 1: Ligging van het projectgebied ten opzichte van de kadasterkaart (bron: Geopunt / agentschap Informatie Vlaanderen).

Figuur 2: Detail van het projectgebied ten opzichte van de kadasterkaart, met aanduiding van de percelen (bron: Geopunt / agentschap Informatie Vlaanderen).

Figuur 3: Het projectgebied ten opzichte van de topografische kaart (1991-2008; bron: Geopunt / Nationaal Geografisch Instituut).

Figuur 4: Het projectgebied ten opzichte van de meest recente orthofoto-opname (bron: Geopunt / agentschap Informatie Vlaanderen).

1.1.2 Onderzoekskader

1.1.2.1 Door initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen

Door de initiefnemer worden in het projectgebied, gelegen op perceel 2582K (en 2577T2) aan de Coupure Rechts 804-838 in het centrum van Gent (provincie Oost-Vlaanderen), een aantal ingrepen gepland (Figuur 5-Figuur 16; Bijlage 1-Bijlage 9). De ruimte achter het bestaande appartementsgebouw (ca. 826 m²) wordt daarbij opnieuw ingericht.

Verschillende bodemingrepen werden reeds door de opdrachtgever uitgevoerd, maar dienen nog geregulariseerd te worden. Het gaat om de volgende ingrepen:

- **Slopen en uitbreken van bestaande infrastructuur** (Figuur 5-Figuur 7):
 - o Slopen van de bestaande autostallingen (deels met metalen dakbekleding, deels metalen dakstructuur met golfplaten);
 - o Afbraak van de bestaande scheidingsmuur met het achterliggende perceel 2577T2 (lengte 40 m; 13m/15m hoog; deels in metselwerk, deels stalen wand);
 - o Verwijderen van de verharding die in het volledige projectgebied (ca. 826 m²) aanwezig is;
 - o Uitbreken van de bestaande riolering en ondergrondse mazouttank.
- **Heraanleg van de riolering** (Figuur 10-Figuur 11):
 - o Het fecaal water (in geelbruin) afkomstig van het bestaande rioleringsnet in het appartementsgebouw werd via een nieuw ondergronds buizenstelsel (Ø = 110/160 mm; L = ca. 56 m) afgeleid naar

een nieuwe septische put van 20.000L ($\varnothing$ = ca. 3,4 m) met drukverdeelplaat en naar het bestaand intern rioleringsnet fecaal water. Er werden op deze leidingen 3 toezichtputten met stankslot voorzien. De positie van de nieuwe septische put stemt ongeveer overeen met de positie van een oude mazouttank die reeds werd uitgedolven.

- o Het sanitair water (in paars) afkomstig van het bestaande rioleringsnet in het appartementsgebouw werd via een nieuw ondergronds buizenstelsel ($\varnothing$ = 110/160 mm; L = ca. 39 m) met 1 toezichtsput met stankslot afgeleid naar het bestaand intern rioleringsnet sanitair water.
- o Het regenwater (in blauw) dat wordt opgevangen via drie kolken in de centrale verharde zone en via de daken van de overdekte autostaanplaatsen werd via een nieuw ondergronds buizenstelsel ($\varnothing$ = 110/160 mm; L = ca. 168 m) afgeleid naar twee infiltratieputten van elk 5000L ($\varnothing$ = ca. 2,1 m), gelegen onder de groene zone, en het interne rioleringsnet regenwater.

- **Opvulling met een puinkoffer**

Daarnaast zijn er nog verschillende **ingrepen die nog moeten worden uitgevoerd**:

- De huidige getrapte perceelsgrens met het achterliggende perceel 2577T2 wordt rechtgetrokken en er wordt een nieuwe betonnen scheidingsmuur (L = 36,8 m; H = ca. 4,0 m; **B = 0,3 m**) opgericht (Figuur 8-Figuur 9)². In de diepte reikt deze betonnen keerwand tot op de vorstvrije grond (max. 1 m -Mv; Figuur 14). Als gevolg van deze rechtekking zal een smalle strook van het huidige perceel 2582K onderdeel worden van het achterliggende perceel 2577T2. Andersom zal een smalle strook van het achterliggende perceel 2577T2 na rechtekken van de perceelsgrans onderdeel worden van perceel 2582K.
- Op de locatie waar de overdekte autostallingen werden gesloopt, worden 13 nieuwe overdekte autostaanplaatsen (ca. 170 m²) ingericht, met daarnaast een nieuwe overdekte fietsenstalling (ca. 60 m²; Figuur 12-Figuur 15). Merk op dat een klein deel van de nieuwe fietsenstalling (ca. 20 m²) buiten de zone van de oude overdekte autostaanplaatsen valt. Op deze locatie bevond zich wel een verharding met bijhorende onderfundering. Deze werken zullen voornamelijk plaats vinden in of op de reeds bestaande onderfundering. Zowel de auto- als de fietsenstallingen beschikken over een fundering bestaande uit een gewapende funderingszool van max. 50 cm breed tot op de vorstvrije grond (max. ca. 1 m -Mv; Figuur 14) die de omtrek van de auto- en fietsenstallingen volgt. Daarboven worden 22 metalen kolommen op voetplaat

² Merk op dat bij de afbakening van het projectgebied in het kader van deze archeologienota een maximale oppervlakte in rekening werd gebracht. Aangezien in beide wigvormige stroken (Figuur 9: in geel en groen) aan weersijden van de nieuwe perceelsgrens (Figuur 9: in blauw) ingrepen zullen plaatsvinden (i.e. bouw betonnen scheidingsmuur en nieuwe overdekte autostallingen) of reeds hebben plaatsgevonden (i.e. afbraak bestaande overdekte autostalplaatsen), werden zowel de smalle strook van het huidige perceel 2582K die na rechtekken van de perceelsgrens tot het achterliggende perceel 2577T2 zal behoren, als de smalle strook van het perceel 2577T2 die na het rechtekken van de perceelsgrens onderdeel wordt van perceel 2582K, opgenomen in het projectgebied.

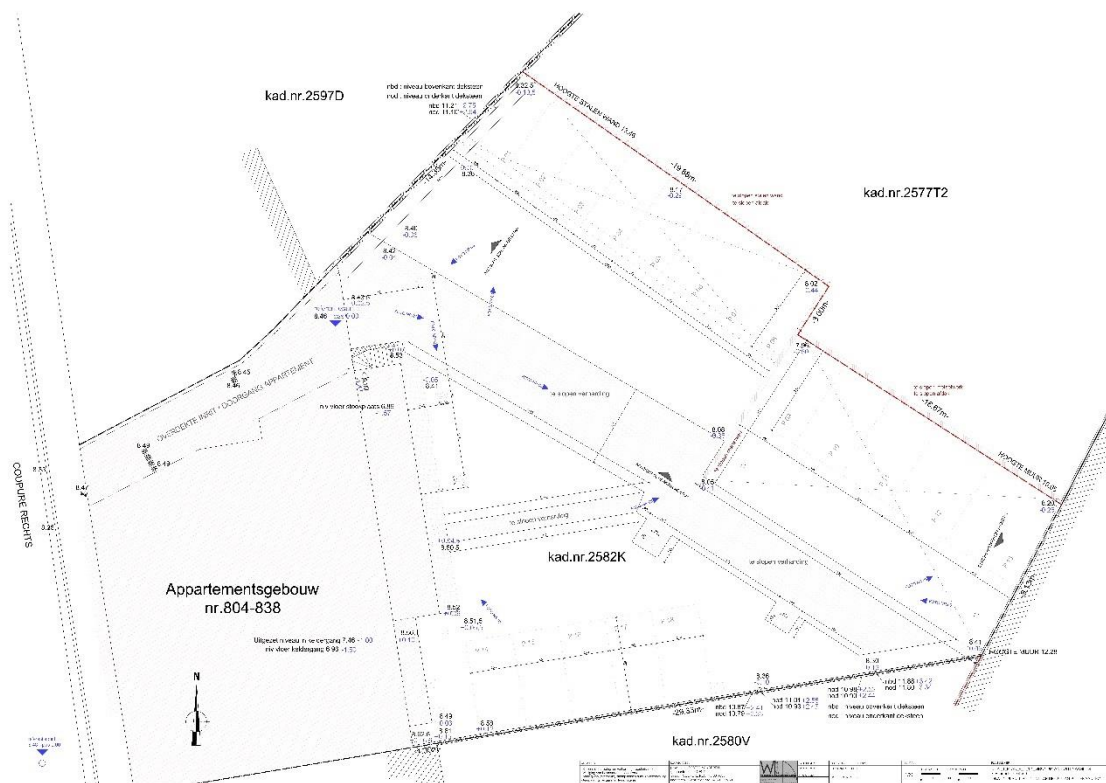
aangebracht. Bovenop de auto- en fietsenstalling wordt een groen dak voorzien.

- **Een groot deel van de zone waar de oude verharding werd verwijderd, wordt opnieuw verhard** (ca. 636 m²) met waterdoorlatende betonstraatstenen bovenop geotextiel (Figuur 12-Figuur 15). Er worden op deze nieuw verharde zone 5 niet-overdekte autostaanplaatsen (ca. 62,5 m²) ingericht. Ook de zone onder de overdekte auto- en fietsenstallingen wordt verhard.
- Het overige deel van de zone waar de oude verharding werd verwijderd (ca. 146 m²), gelegen in het zuidwesten van het projectgebied, wordt omgevormd tot een groene zone (Figuur 12-Figuur 15).

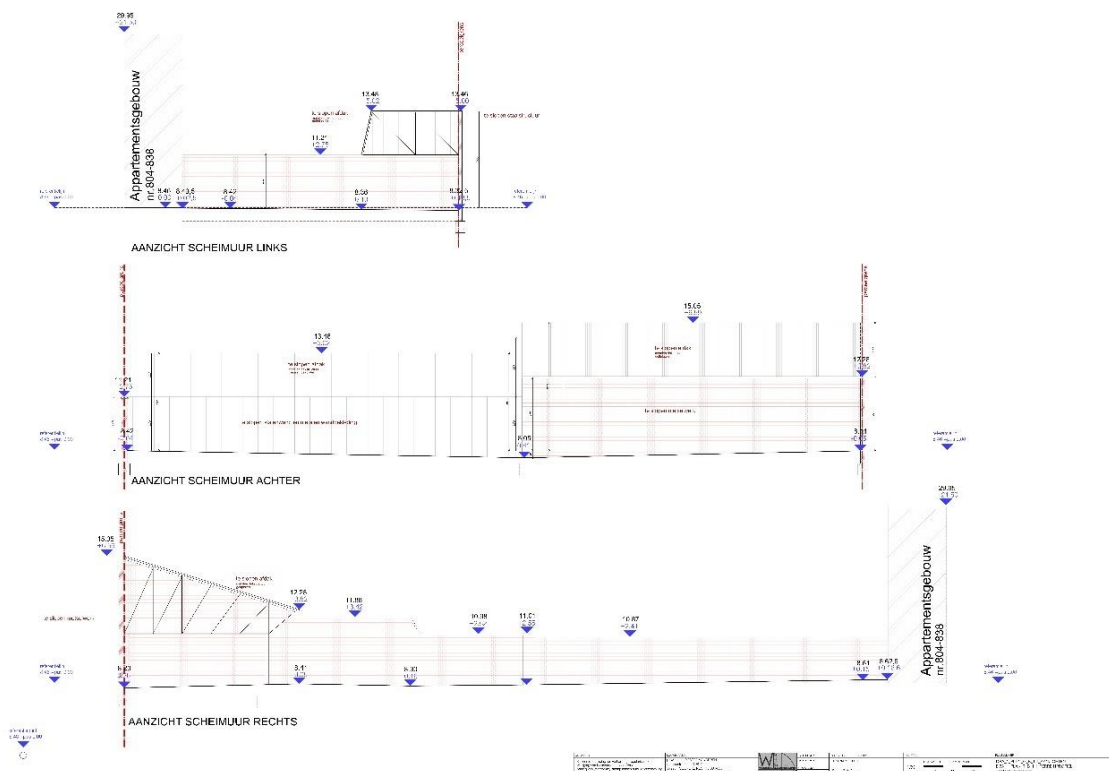
1.1.2.1 Criteria voor de noodzaak van een archeologienota

Aangezien de geplande bodemingrepen de drempelwaarden³ ingesteld door het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid overschrijden, dient conform het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, aangepast met het decreet houdende de wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 naar aanleiding van de ex-post evaluatie, een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd en een archeologienota te worden opgemaakt.

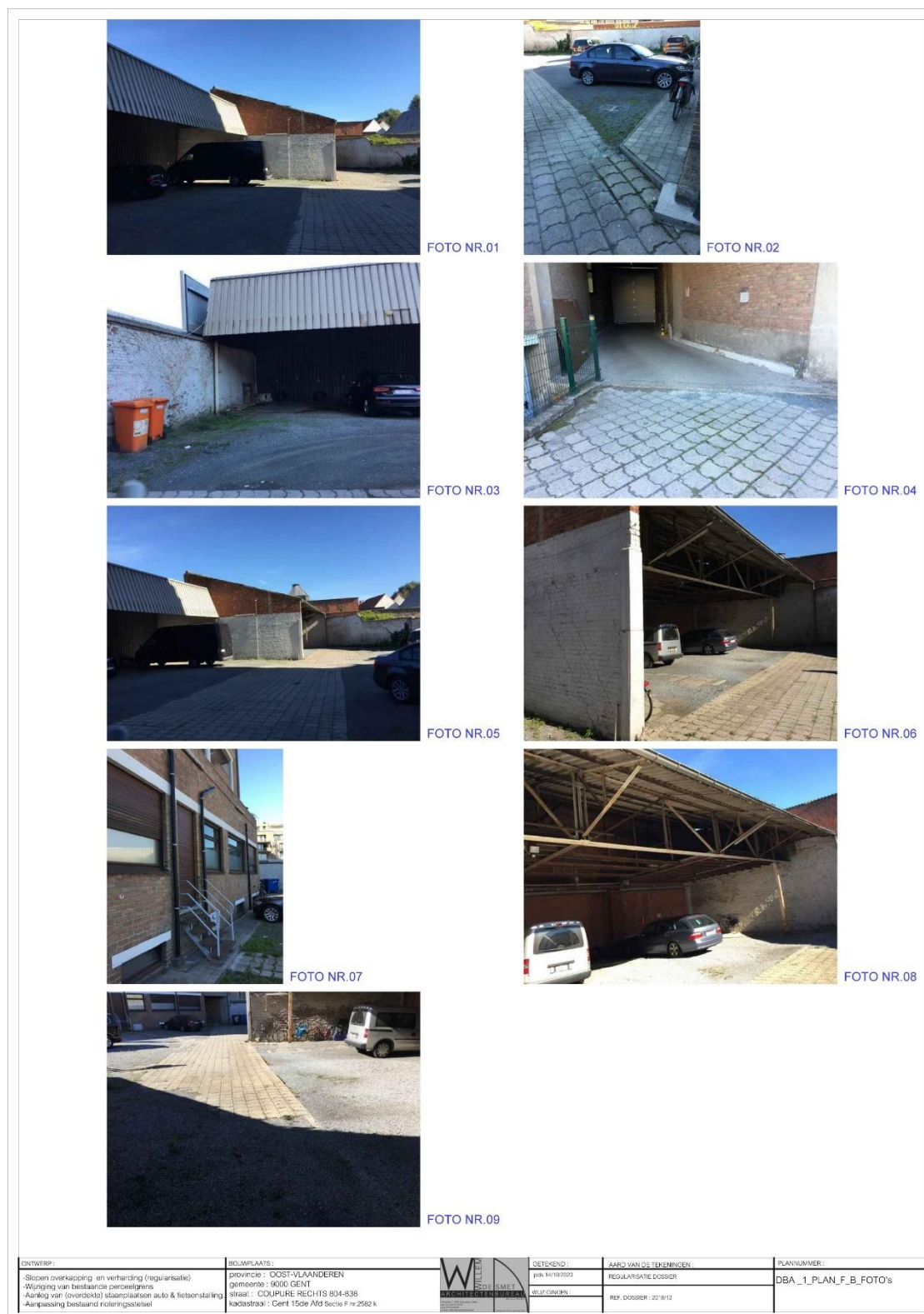
³ https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

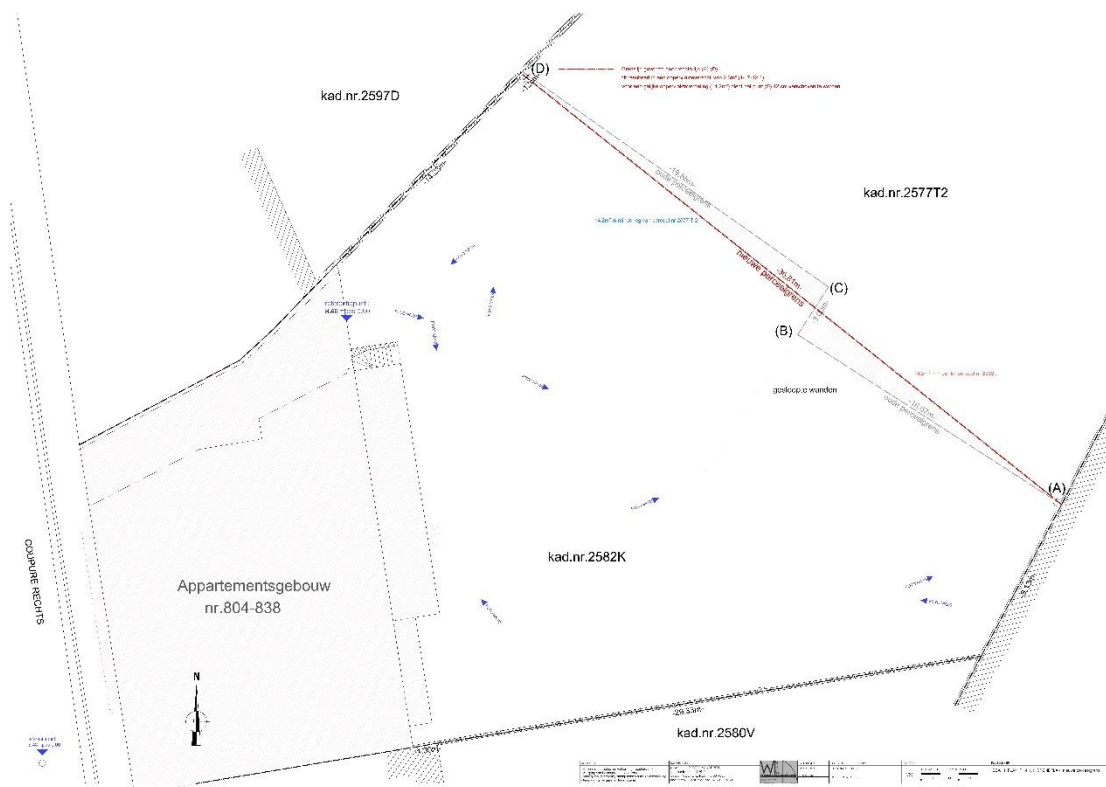
Figuur 5: Plan bestaande toestand (bron: Architectenbureau Willem De Smet).

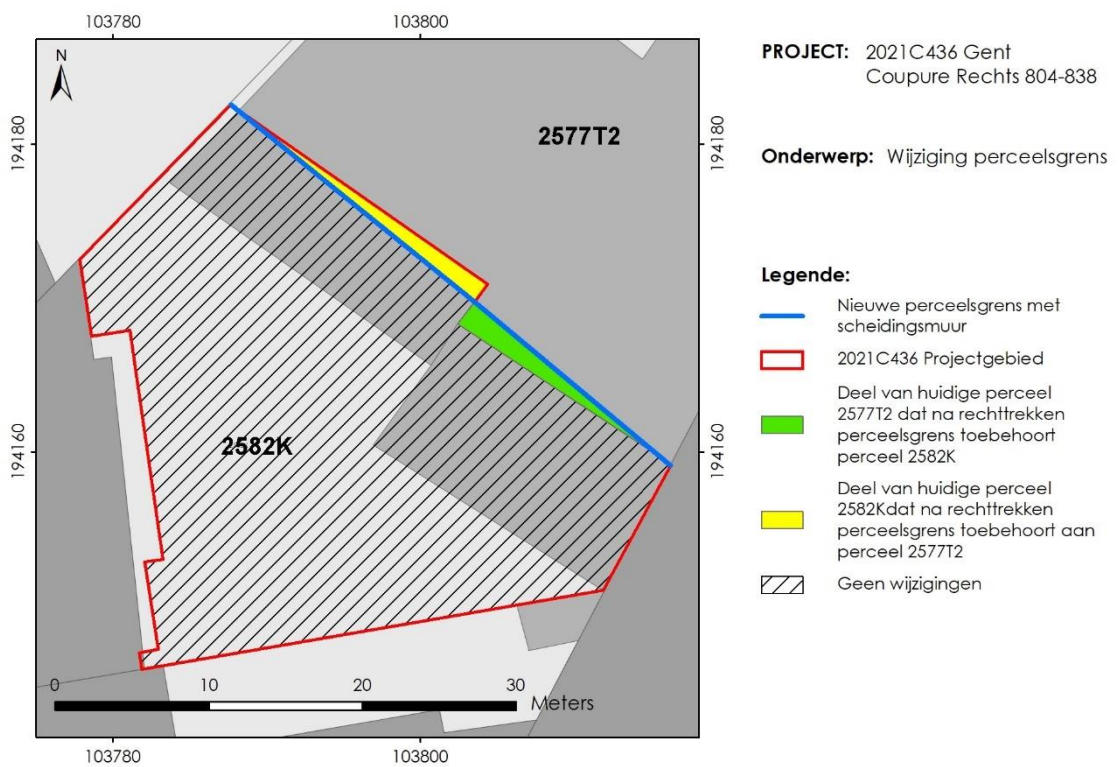
Figuur 6: Aanzichten bestaande scheidingsmuren met aangrenzende percelen (bron: Architectenbureau Willem De Smet).

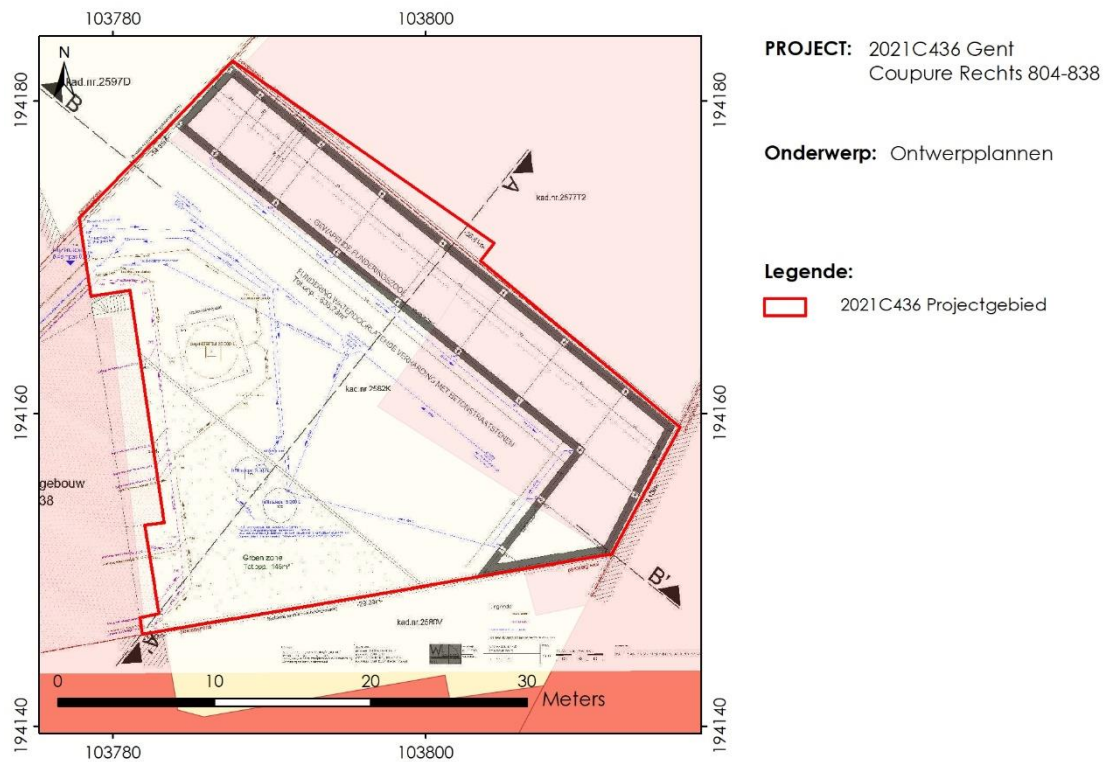
Figuur 7: Foto's bestaande toestand (bron: Architectenbureau Willem De Smet).

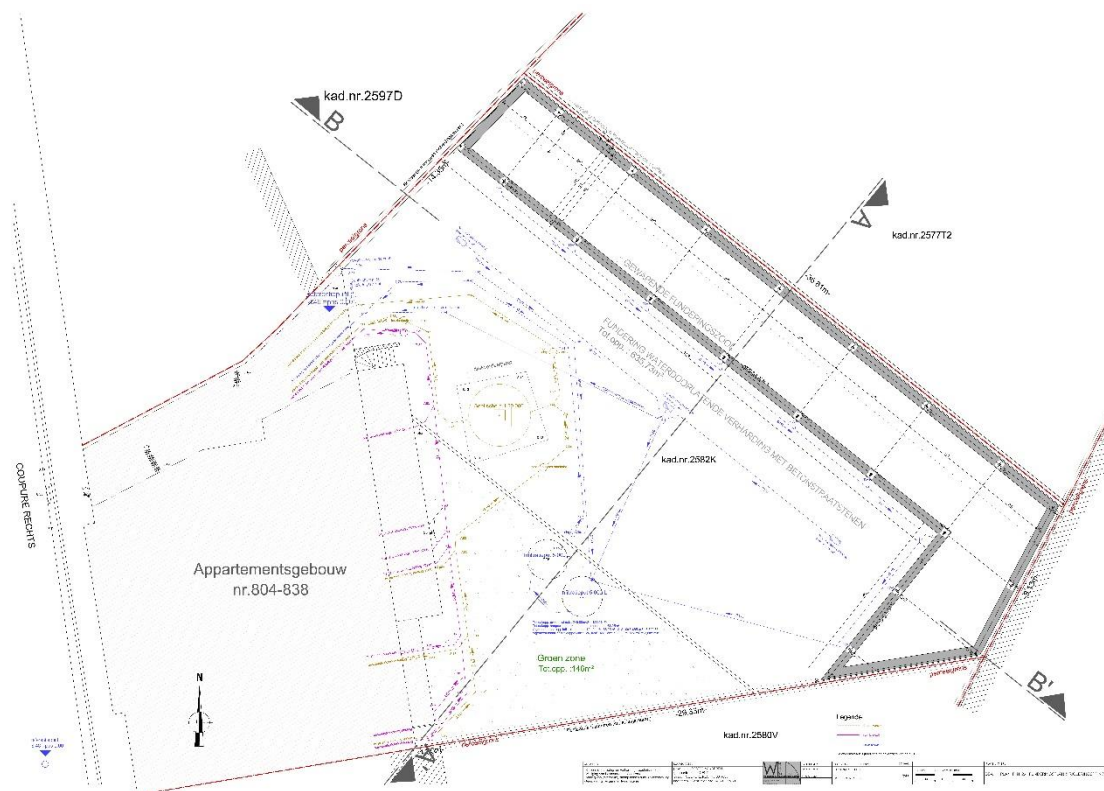
Figuur 8: Aanpassing perceelsgrens (bron: Architectenbureau Willem De Smet).

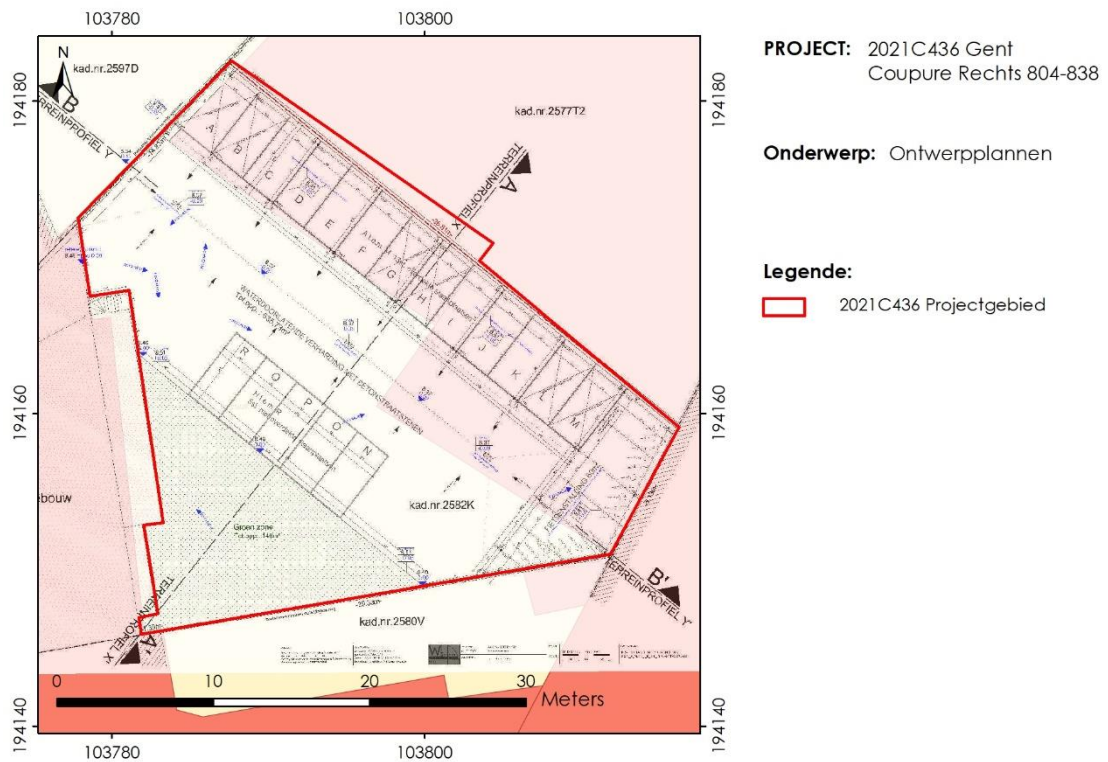
Figuur 9: Impact aanpassing perceelsgrens op percelen 2582K en 2577T2..

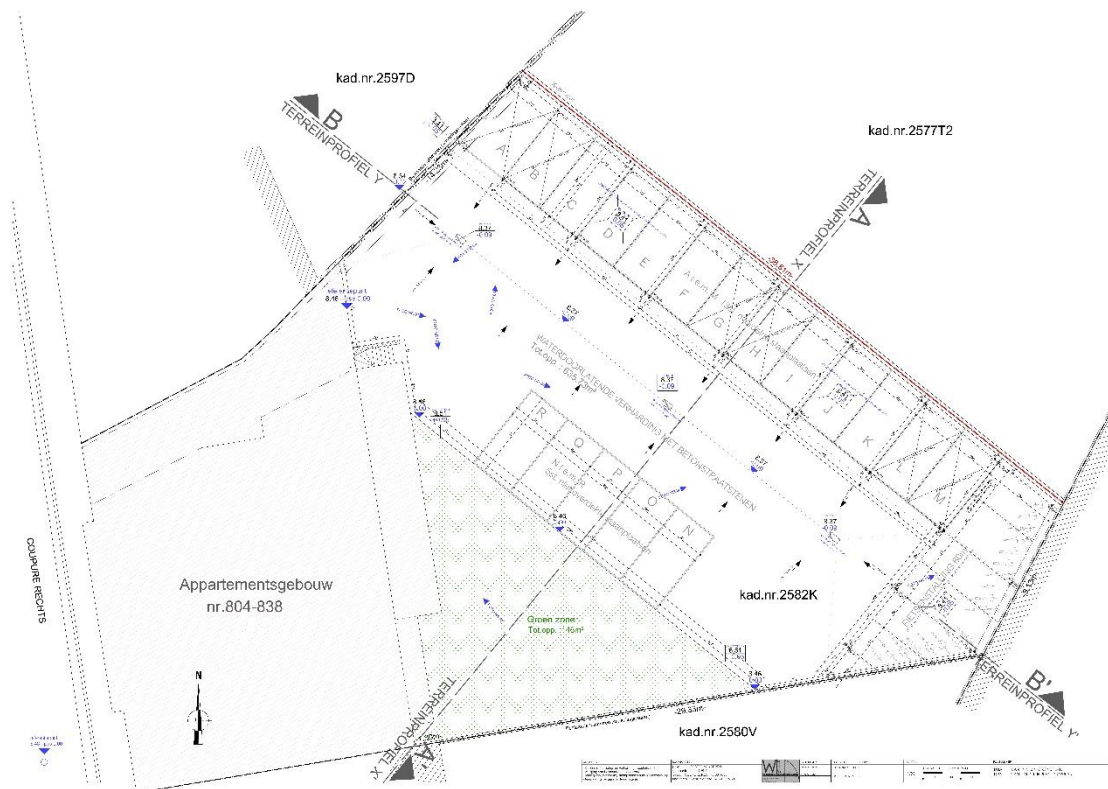
Figuur 10: Gegeorefereerd ontwerpplan fundering en riolering (bron: Architectenbureau Willem De Smet).

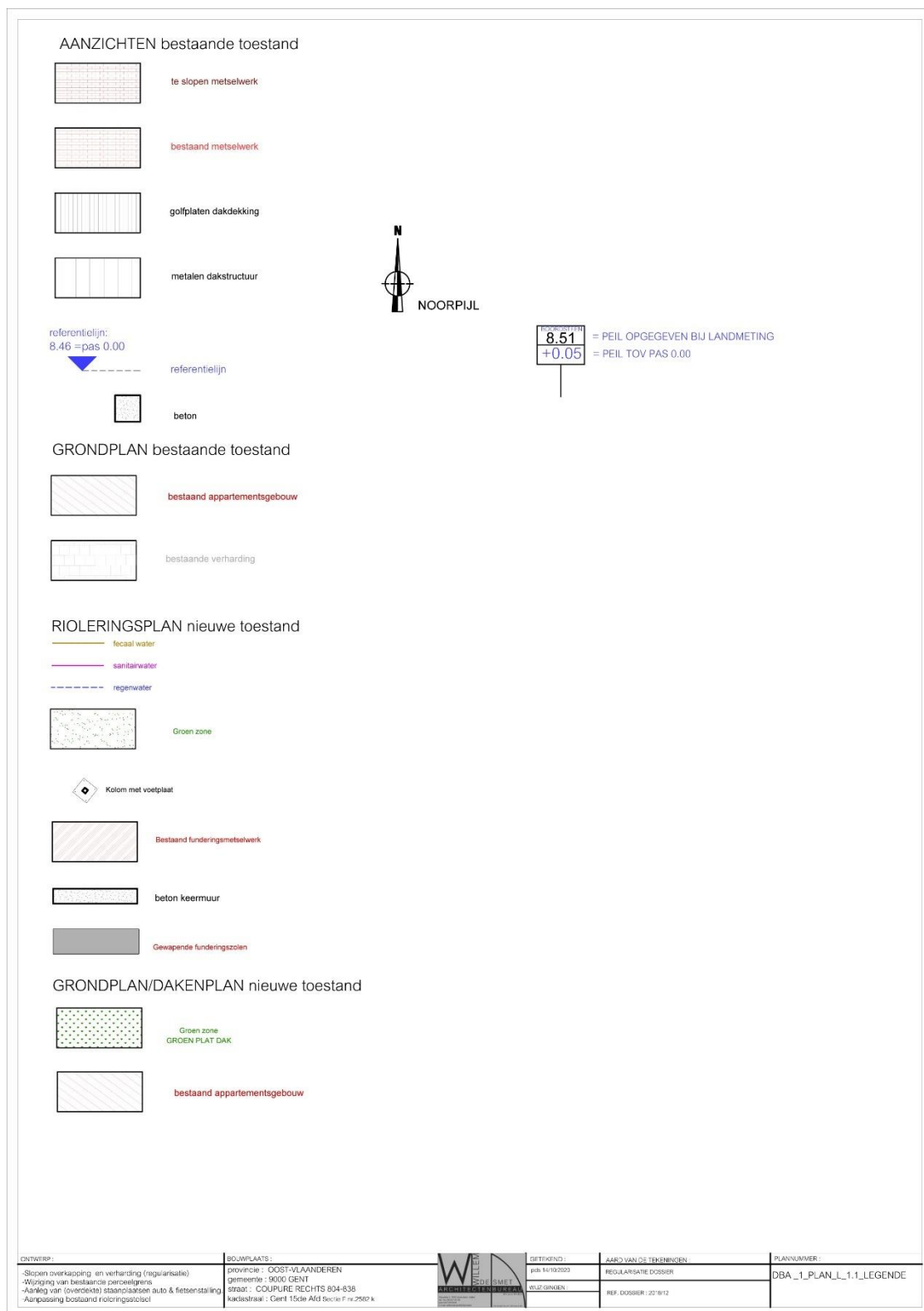
Figuur 11: Ontwerpplan fundering en riolering (bron: Architectenbureau Willem De Smet).

Figuur 12: Gegeorefereerd Ontwerpplan inplanting en buitenaanleg (bron: Architectenbureau Willem De Smet).

Figuur 13: Gegeorefereerd Ontwerpplan buitenaanleg dakenplan (bron: Architectenbureau Willem De Smet).

Figuur 16: Legende bij bestaande en nieuwe toestand in Figuur 5 t/m Figuur 13 (bron: Architectenbureau Willem De Smet).

1.1.3 Onderzoeksopdracht

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Op **perceel 2582K** werd **nog geen geregistreerd archeologisch onderzoek** uitgevoerd en zijn nog **geen archeologische vindplaatsen** gekend.

Op het aangrenzende **perceel 2577T2**, waarvan een kleine strook deel uitmaakt van het projectgebied, vond reeds een **vooronderzoek** plaats waarover in (archeologie)nota's ID7480 en ID11731 wordt gerapporteerd. Naar aanleiding van de bouw van een studentenresidentie werden ter hoogte van de Brugsepoortstraat 17 (perceel 2577T2) een bureauonderzoek en proefputten/-sleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij de restanten van het **Sint-Jans- en Sint-Pauwelsgodshuis** werden aangetroffen die op basis van het aangetroffen aardewerk aan de **volle middeleeuwen en de postmiddeleeuwse periode** kunnen worden toegeschreven. Rekening houdend met de aard van de ingrepen werd voor dit perceel een combinatie van maatregelen geadviseerd, bestaande uit een *in situ* bewaring van een deel van de resten (Z van het projectgebied), een opgraving van het bovenste archeologisch niveau (NO van het projectgebied) en een opgraving van alle aanwezige archeologische niveaus (NW van het projectgebied). Dit perceel werd bijgevolg ook **opgenomen in de CAI** (CAI-ID 220652).

Het volledige projectgebied is voorts eveneens opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed als **Vastgestelde Archeologische Zone**, als **archeologisch geheel** en als **Unesco Werelderfgoed Bufferzone** (Tabel 1).

PROJECTGEBIED	
Vastgestelde inventarissen	Vastgestelde archeologische zone: Historische stadskern van Gent (ID 11888) https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11888
Unesco Werelderfgoed	Bufferzone: Belfort, Lakenhal en Mammelokker (ID 15013) https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/15013
Wetenschappelijke inventarissen	Archeologisch geheel: Historische stadskern van Gent (ID 140021) https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021
Archeologienota's en nota's	ID7480 en ID11731: Bouw studentenresidentie Brugsepoortstraat 17 https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/7480 https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/11731
Centrale Archeologische Inventaris	CAI-ID 220652: Gent - Brugsepoortstraat 17 https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220652

Tabel 1: Overzicht van de relevante inventarissen waarin (delen van) het projectgebied zijn opgenomen.

Verschillende terreinen in de directe omgeving van het projectgebied zijn eveneens opgenomen in Inventaris Onroerend Erfgoed (Tabel 2):

OMGEVING PROJECTGEBIED	
Beschermd Onroerend Erfgoed	Beschermd monument: Coupure en Leie (ID 10418) https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/10418 Beschermd stads- en dorpsgezicht: Coupure en omgeving (ID 11449) https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11449
Vastgestelde inventarissen	Vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed: Burgerhuis (ID 77420) Coupure Rechts 800 https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/77420 Burgerhuis (ID 56718) Coupure Rechts 802 https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/56718 Hoekhuis (ID 95600) Coupure Rechts 796-796C en Akkerstraat 94

	https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/95600
Unesco Werelderfgoed	Bufferzone: Belfort, Lakenhal en Mammelokker (ID 15013) https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/15013
Gebieden geen archeologie	gebied 1091: westelijk deel perceel 2582K, Coupure Rechts 804-848 https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/121946 gebied 1089: Coupure Rechts 840-950 en Contributiestraat 7-75 https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/121944
Wetenschappelijke inventarissen	Bouwkundig erfgoed – gehelen: Coupure en omgeving (ID 301346) https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/301346 Bouwkundig erfgoed – elementen: Stadswoning Coupure Rechts 840-950 en Contributiestraat 9-37 https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/20292 Burgerhuis Coupure Rechts 802 (ID 20291) https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/20291 Burgerhuis Coupure Rechts 800 (ID 20290) https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/20290 Hoekhuis Coupure Rechts 796-796C en Akkerstraat 94 (ID 20289) https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/20289 Landschappelijk erfgoed – elementen: Watergebonden lijnaanplantingen van gekadelaarde platanen en lindes (ID 132465) https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/132465
Archeologienota's en nota's	ID17882: Heraanleg van de Coupure Rechts https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/17882 ID14056: Vooronderzoek Gent-Akkerstraat https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/14056
Centrale Archeologische Inventaris	CAI-ID 160695: Gent - Akkerstraat I https://inventaris.onroerendergoed.be/waarnemingsobjecten/160695

Tabel 2: Overzicht van de relevante inventarissen waarin de omgeving van het projectgebied is opgenomen.

1.1.3.2 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

Het doel van deze bureaustudie, die een verplichte eerste fase vormt binnen elk archeologisch vooronderzoek, is te komen tot een inschatting van het archeologisch potentieel van het projectgebied op basis van een cartografisch en literatuuronderzoek, waarbij rekening wordt gehouden met de landschappelijke, archeologische en historische context, en met de aard en locatie van de geplande versturende bodemingrepen. Specifieke vraagstellingen zijn:

- Heeft het projectgebied een archeologisch potentieel?
- Is er reeds sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate?
- Vormen de geplande ingrepen een bedreiging voor het archeologisch potentieel?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij eventueel archeologisch vervolgonderzoek?

1.1.3.3 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.1.4 *Werkwijze en strategie van het onderzoek*

De bureaustudie gebeurt onder leiding van een erkend archeoloog van GATE. In functie van de geplande bodemingrepen en het archeologisch potentieel wordt het onderzochte gebied en haar directe omgeving in een landschappelijk, historisch en archeologisch kader geplaatst. Dit gebeurt op basis van een fysisch-, historisch- en archeologisch-cartografisch onderzoek en een literatuurstudie. Voor de huidige archeologische kennis wordt de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) als basis gebruikt, waar nodig aangevuld met informatie uit andere literatuurbronnen. De ontwerpplannen met informatie over de geplande bodemingrepen, verkregen van de opdrachtgever, worden in een GIS-omgeving geprojecteerd ten opzichte van diverse fysisch-geografische, historische en archeologische kaartlagen die raadpleegbaar zijn op volgende websites:

- <http://www.geopunt.be>
- <http://www.dov.vlaanderen.be>
- <https://geo.onroerenderfgoed.be>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <http://cartesius.be>

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke situering

Het projectgebied bevindt zich in het centrum van de stad Gent (provincie Oost-Vlaanderen), waar het de **oostelijke helft van perceel 2582K** beslaat. Aangezien de noordoostelijke grens van dit perceel in het kader van de geplande ingrepen zal worden rechtgetrokken en op deze nieuwe grens een nieuwe scheidingsmuur zal worden opgericht, omvat het projectgebied ook **een klein deel van het achterliggende perceel 2577T2**. Het heeft een totale oppervlakte van ongeveer 826 m² en is gelegen achter appartementsgebouw Residentie Were Di dat zich aan de Coupure Rechts (huisnummers 804-838) bevindt.

Zowel het Grootschalig Referentiebestand (GRB; Figuur 1-Figuur 2) als de meest recente orthofoto-opname (Figuur 4) geven aan dat het projectgebied reeds verhard is en dat zich hier reeds een constructie bevindt.

De atlas met traditionele landschapseenheden (Antrop et al. 2002) geeft aan dat het projectgebied deel uitmaakt van een stedelijke agglomeratie, gelegen tussen de Zandstreek binnen binnen de Vlaamse Vallei, de Zandleem- en Leemstreek en het Scheldebekken zonder getijden.

Volgens de Tertiair-geologische kaart met schaal 1/50.000 (Figuur 17) behoren de afzettingen in de ondergrond tot het Lid van Vlierzele (code: GeVI) < Formatie van Gentbrugge < Ieper Groep⁴ (Jacobs et al. 1996). Het gaat om groen tot grijsgroen zand dat glauconiet- en glimmerhoudend en soms ook kleihoudend is en plaatselijk dunne zandsteenbankjes bevat. De top van deze paleogene afzettingen bevindt zich volgens de DOV-verkenner in het projectgebied op ongeveer 10 à 11 m onder het maaiveld (i.e. op ongeveer -2,3 m TAW). Deze tertiaire afzettingen zijn bijgevolg verder weinig relevant in het kader van dit dossier.

Op de Quartair-geologische kaart met schaal 1/200.000 (Figuur 18) zijn de terreinen van het projectgebied geklasseerd als **profieltype 3a** (Bogemans 2005). Dit profieltype wijst op de aanwezigheid van fluviatiele afzettingen uit het Holocene en mogelijk het Tardiglaciaal (Laat-Weichselien)(FH) met daaronder eolische afzettingen uit het Weichselien en/of hellingsafzettingen (ELPw en/of HQ). Hieronder bevinden zich tot slot fluviatiele afzettingen uit het Weichselien (FLPw).

De Quartair-geologische kaart met schaal 1/50.000 (Figuur 19) geeft een gelijkaardig, beeld (KvF1; Haecan i.s.m. De Moor 2000) met bovenaan de sequentie een Holocene alluviaal zandige facies, mogelijk met veen, met daaronder fluvioperiglaciale afzettingen uit het Weichseliaan. Bovenaan zijn deze Weichseliaanafzettingen zandig, onderaan lemig. Voor de zone die zich iets meer naar het zuiden bevindt, ontbreken de venige afzettingen in de top van de sequentie (KF).

In tegenstelling tot de geologische kaart met schaal 1/200.000 is er op de kaart met schaal 1/50.000 ter hoogte van het projectgebied en omgeving geen sprake van eolische Weichseliaanafzettingen.

De fluviatiele afzettingen uit het Weichselien (Formatie van Eeklo⁵) die we op beide kaarten terugvinden, behoren tot de opvullingspakketten van de Vlaamse Vallei

⁴ <https://ncs.naturalsciences.be/paleogene-neogene/275-gentbrugge-formation-012017>

⁵ <https://ncs.naturalsciences.be/quaternary/327-eeklo-formation-el>

(Figuur 20). De dikte van deze opvullingspakketten bedraagt ter hoogte van het projectgebied tussen de 6 en 10 m.

Op de bodemassociatiekaart (Figuur 21) zijn het projectgebied en zijn omgeving aangeduid als niet-gekarteerd. Ook op de Bodemkaart (schaal 1/20,000; Figuur 22) zijn de terreinen van het projectgebied en omgeving aangeduid als niet-gekarteerde zone (code: OB), maar algemeen kan gesteld worden dat ter hoogte van het historisch centrum van Gent voornamelijk lichte zandleembodems (P..) aanwezig zijn, die afgewisseld worden met alluviale bodems gaande van lemig zand (S..) tot klei (U..)⁶.

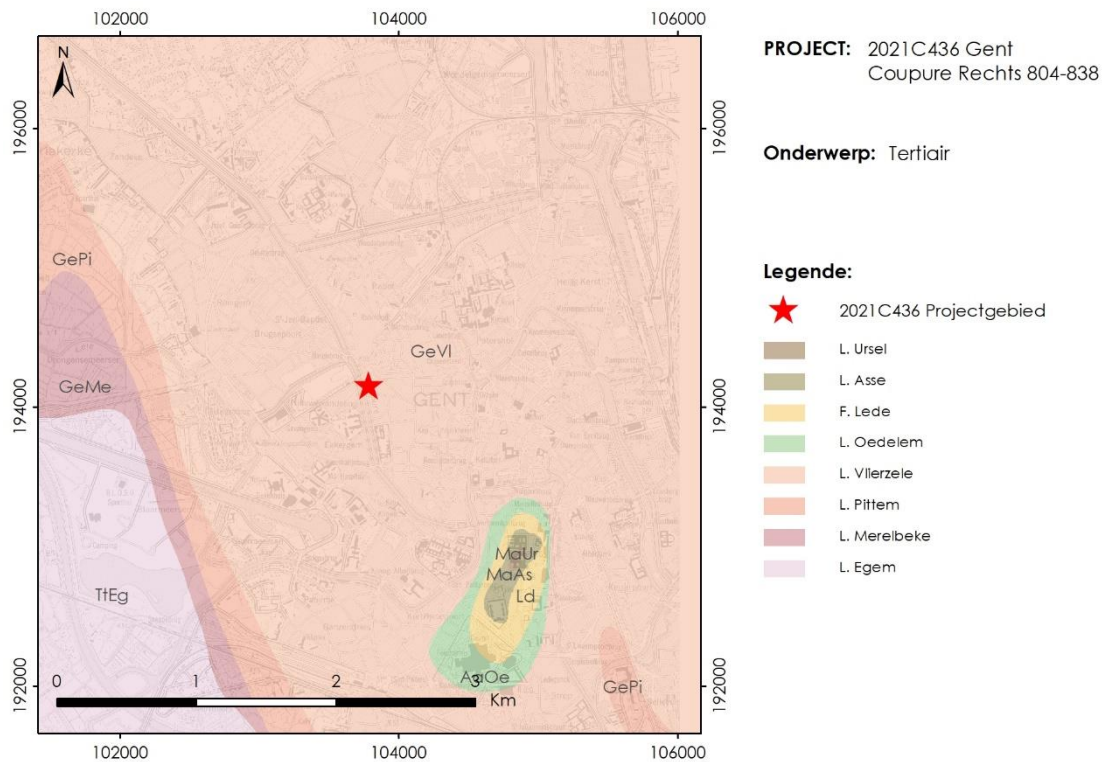
De orthofoto-opnames die een beeld geven van het projectgebied vanaf de jaren '1970 tot nu (Figuur 23-Figuur 25 en Figuur 4) tonen aan dat tenminste vanaf 1979-1991 reeds constructies of verhardingen in het projectgebied aanwezig zijn. Oudere opnames (1971) zijn te onscherp zijn om dit te kunnen vaststellen. In de periode van 1979-1991 tot 2017 doen er weinig tot geen wijzingen in het gebied voor: de verharding blijft aanwezig, evenals de twee grote overdekte autostallingen tegen de noordoostelijke grens van het perceel. Op de meest recente opname is de meest noordelijke autostalling verdwenen.

Het Digitale Hoogtemodel (DHM; resolutie 1 m) van de ruimere omgeving van het projectgebied (Figuur 26) en de topografische kaart met schaal 1:10.000 (klassieke reeks, 1991-2008; Figuur 3) geven aan dat het projectgebied zich bevindt in de laaggelegen dalbodem ten noorden van de Blandijnberg (ook wel Blandinusberg; + 28 m TAW). Doorheen deze dalbodem meanderen de Leie (in het westen) en de Schelde (in het oosten). Hun samenvloeiing speelde een belangrijke rol in het ontstaan van Gent.

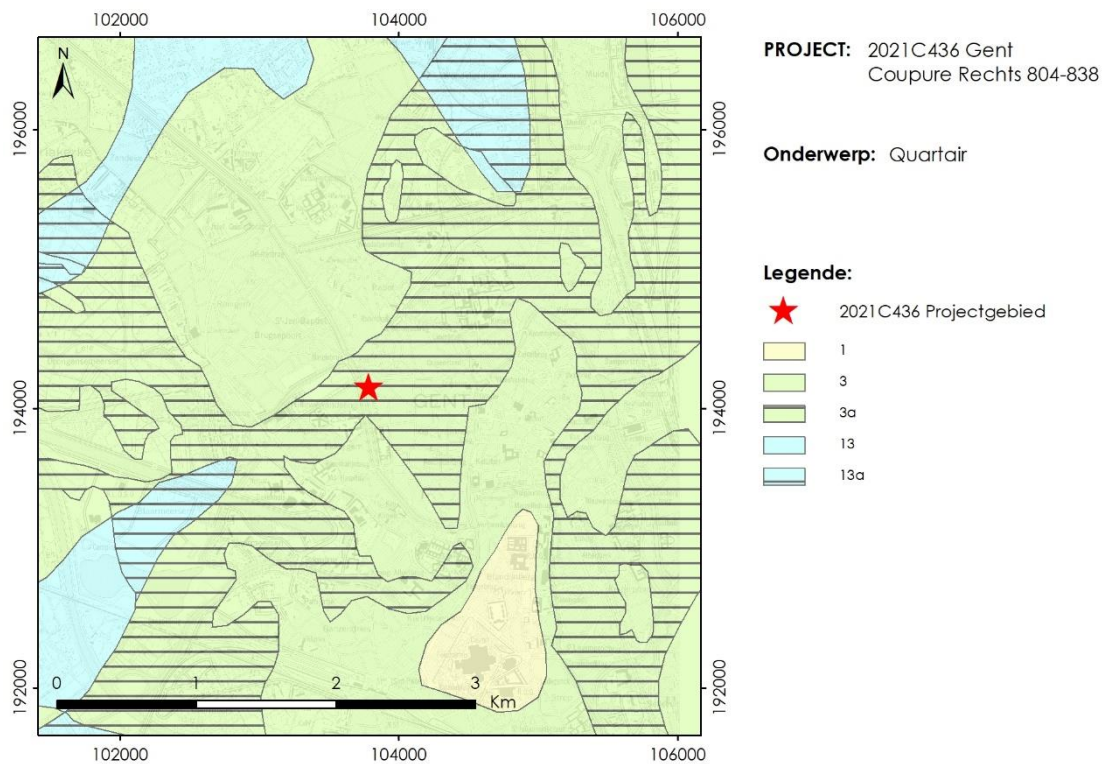
Doorheen de tijd heeft de dalbodem ten noorden van de Blandijnberg belangrijke wijzigingen ondergaan: oorspronkelijk bevatte het gebied een netwerk van waterlopen met daartussen verschillende eilandjes, maar vanaf middeleeuwen werden deze waterlopen in toenemende mate rechtgetrokken en werden kunstmatige grachten aangelegd waardoor de waterhuishouding ingrijpende wijzigingen onderging. Zo kwamen achtereenvolgens het Lievekanaal (13de eeuw), de Sassevaart (16de eeuw) en het Kanaal Gent-Brugge (17de eeuw) tot stand die de verbinding met de Noordzee garandeerden. De Sassevaart werd in de loop van de 19de eeuw verbreed en doorgetrokken tot in Terneuzen (Kanaal Gent-Terneuzen). In 1751-1753 werd de Coupure gegraven die de Brugse Vaart (1624) via de Leide verbindt met de oude binnenhaven van Gent. Tot de voltooiing van de Ringvaart in 1969 werd de Coupure druk bevaren. Het projectgebied bevindt zich onmiddellijk ten oosten van de Coupure, een 200-tal meter ten zuiden van het punt waar de noordelijke arm van de Leie vandaag de dag ter hoogte van de Waldamkaai en het Jan van Hembysebolwerk in de Coupure vloeit. Op de hydrografische atlas behoort dit gebied tot het Bekken Gentse kanalen < Stroomgebied van de Schelde.

Het Digitale Hoogtemodel (DHM; resolutie 1 m) van het projectgebied zelf (Figuur 27), alsook de bijbehorende hoogteprofielen (Figuur 28), zijn omwille van de grote mate van verstedelijking van het landschap moeilijk te lezen. Ze laten zien dat de hoogtes binnen het projectgebied variëren van + 7,9 m tot + 8,8 m TAW, wat neerkomt op een hoogteverschil van 0,8 m. Het westelijke deel van het projectgebied bevindt zich iets hoger dan de oostelijke rand van het gebied.

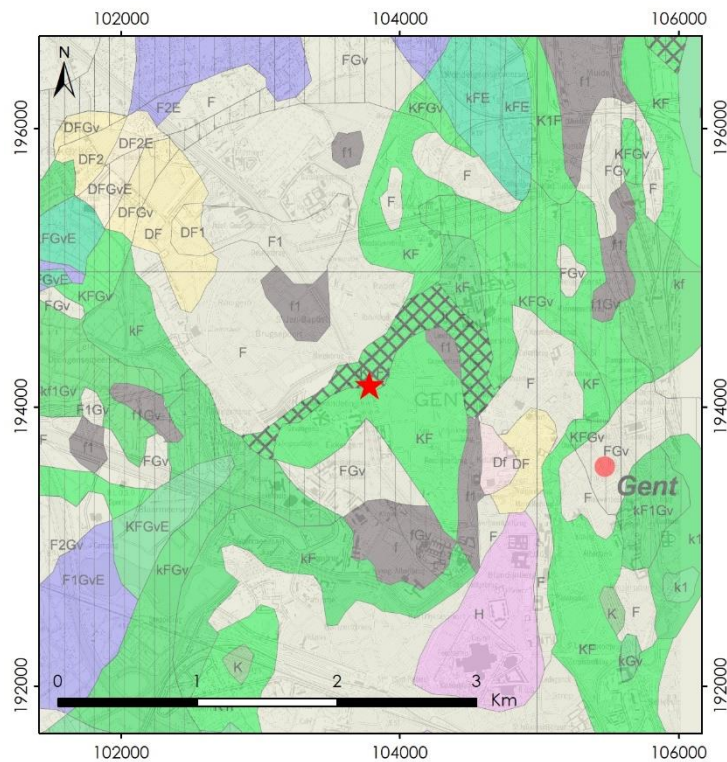
⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021>

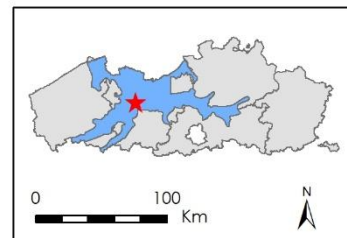
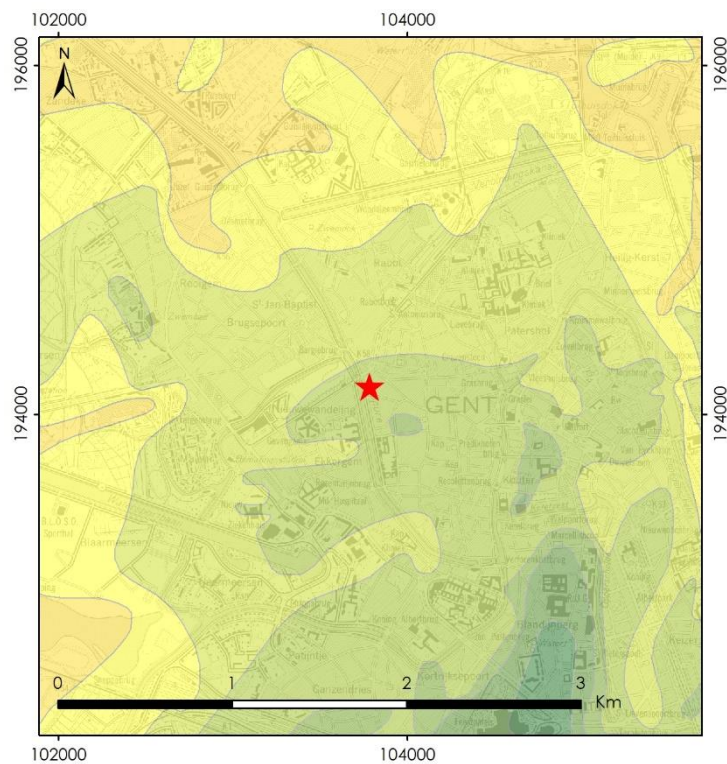
Figuur 17: Het projectgebied ten opzichte van de Tertiair-geologische kaart, schaal 1:50.000, met weergave van de tertiaire isohypsen (bron: Geopunt / Databank Ondergrond Vlaanderen).

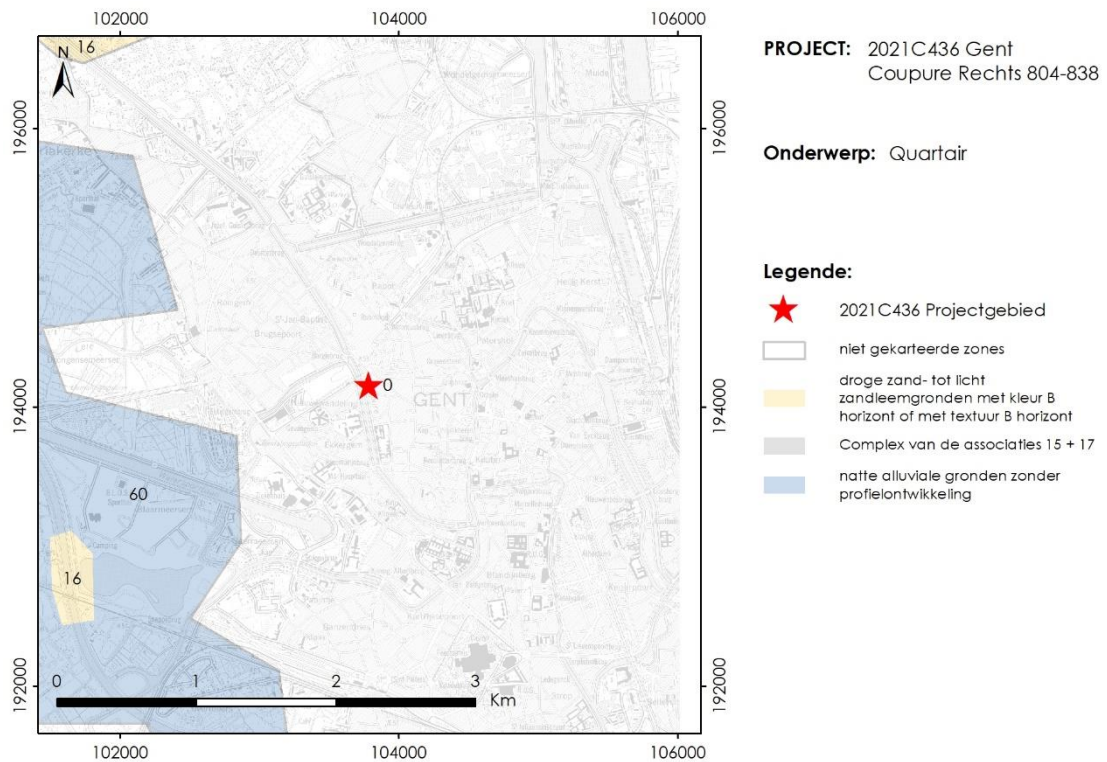
Figuur 18: Het projectgebied ten opzichte van de Quartair-geologische kaart, schaal 1:200.000 (bron: Geopunt / Databank Ondergrond Vlaanderen).

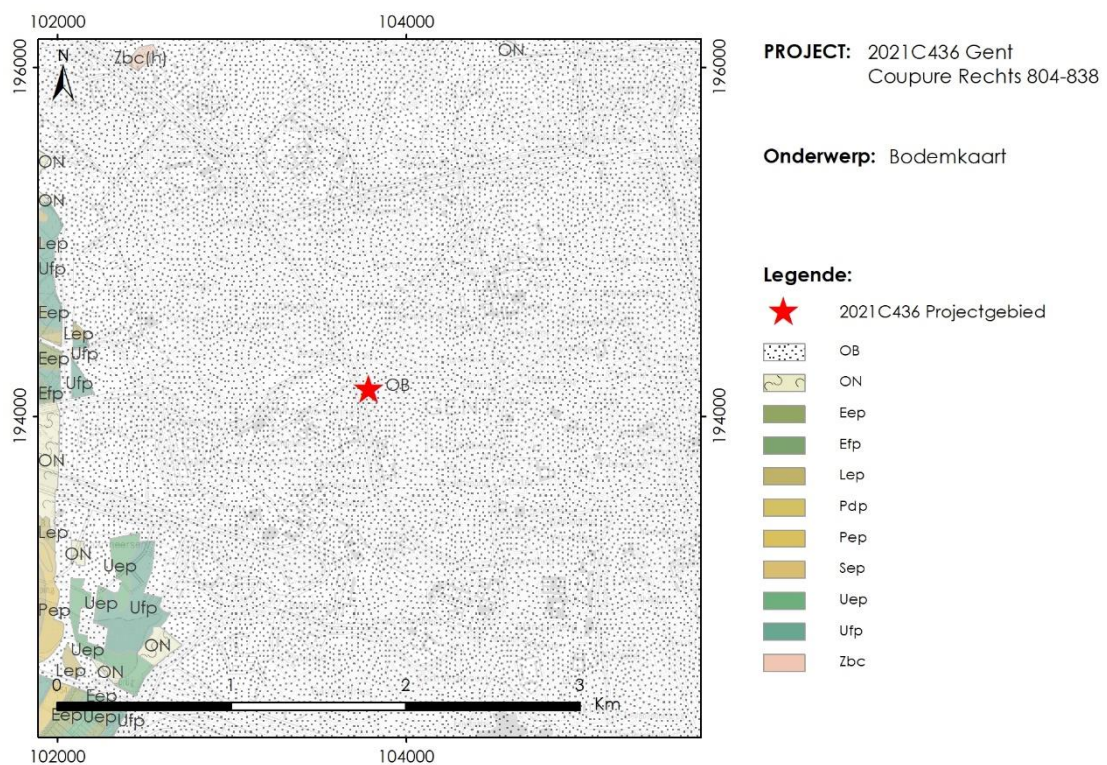
Figuur 19: Het projectgebied ten opzichte van de Quartair-geologische kaart, schaal 1:50.000 (bron: Geopunt / Databank Ondergrond Vlaanderen).

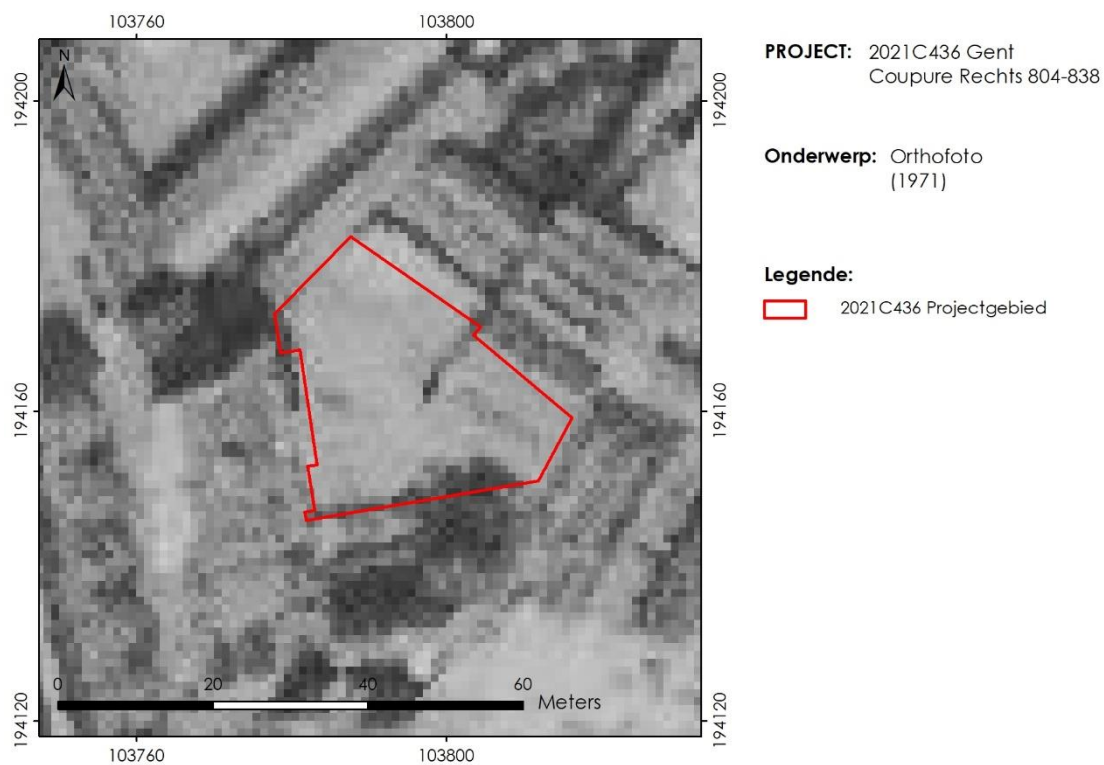
Figuur 20: Dikte van de opvullingspakketten van de Vlaamse Vallei (bron: De Koninck 2011). De inzet toont de uitbreiding van de Vlaamse Vallei (in blauw) en de locatie van het projectgebied (rode ster).

Figuur 21: Het projectgebied ten opzichte van de Bodemassociatiekaart (bron: Vlaamse Landmaatschappij / Geopunt / agentschap Informatie Vlaanderen).

Figuur 22: Het projectgebied ten opzichte van de Bodemkaart (bron: Geopunt / Databank Ondergrond Vlaanderen).

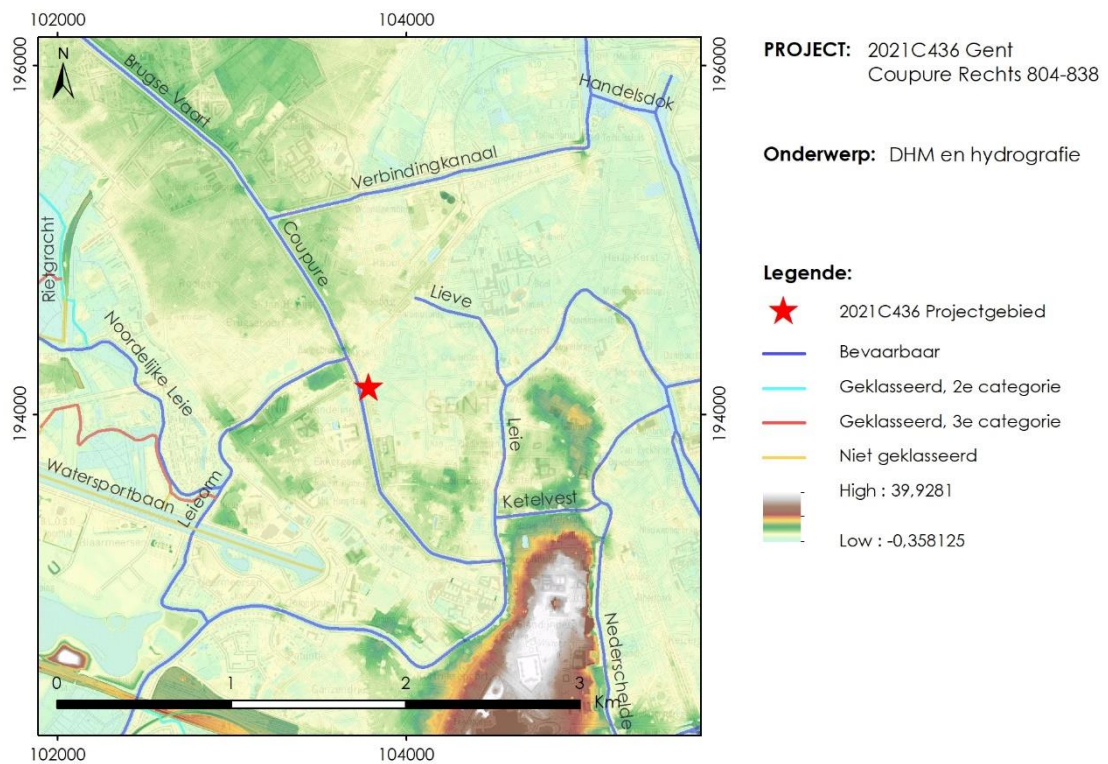
Figuur 23: Het projectgebied ten opzichte van de orthofoto-opname uit 1971 (bron: Geopunt / agentschap Informatie Vlaanderen).

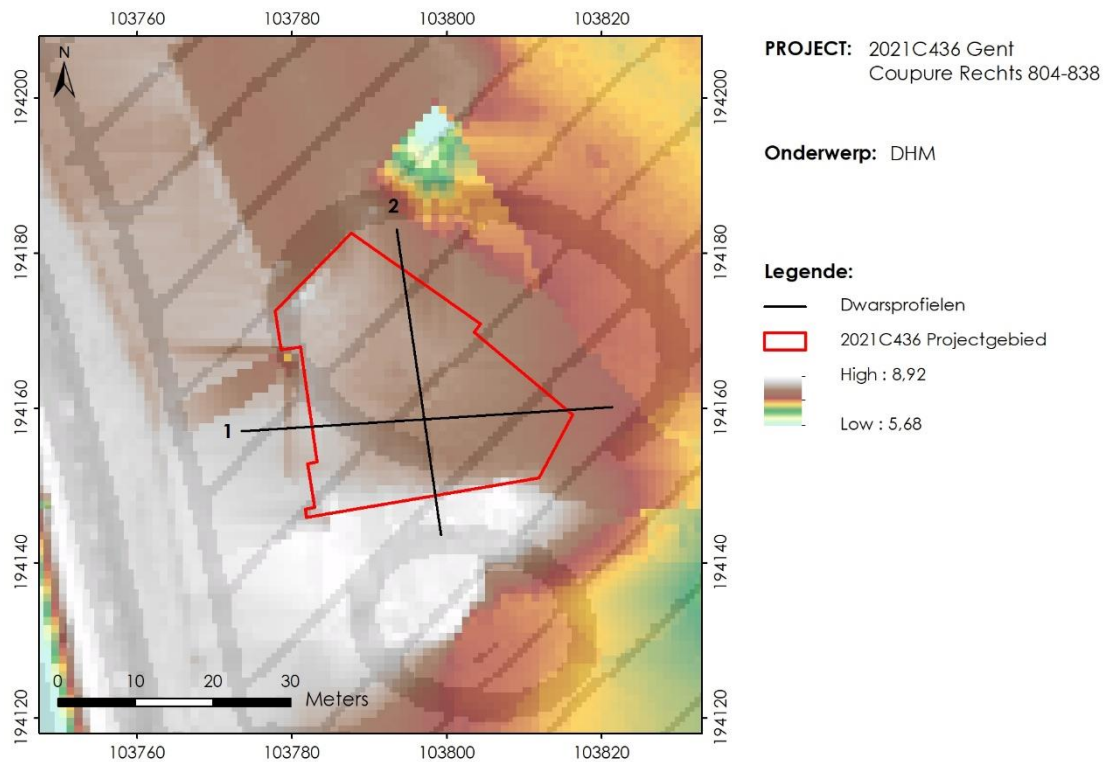
Figuur 24: Het projectgebied ten opzichte van de orthofoto-opname uit 1979-1990 (bron: Geopunt / agentschap Informatie Vlaanderen).

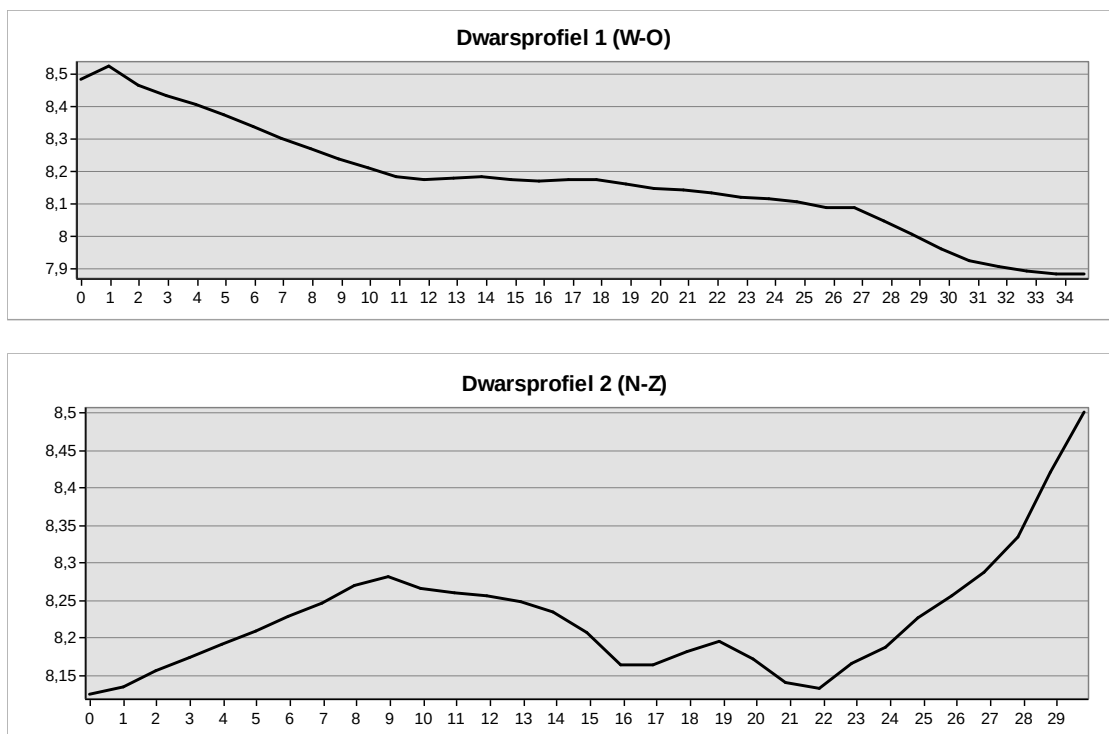
Figuur 25: Het projectgebied ten opzichte van de orthofoto-opname uit 2017 (bron: Geopunt / agentschap Informatie Vlaanderen).

Figuur 26: De ruimere omgeving van het projectgebied ten opzichte van het DHM (bron: Geopunt / agentschap Informatie Vlaanderen). Onderaan de kaart is het noordelijke deel van de Blandijnberg duidelijk zichtbaar.

Figuur 27: Het projectgebied ten opzichte van het DHM, met positie hoogteprofielen in Figuur 27 (bron: Geopunt / agentschap Informatie Vlaanderen).

Figuur 28: Hoogteprofielen 1 en 2 door het projectgebied (bron: Geopunt / agentschap Informatie Vlaanderen). Voor de positie van de profielen, zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** Figuur 26. Schaal in meters.

1.2.2 Historisch-cartografische situering

De Inventaris Onroerend Erfgoed⁷, evenals een aantal overzichtspublicaties (Declercq & Laleman 2010; Laleman et al. 2014; Laleman 2016) en diverse historische afbeeldingen en kaarten (Figuur 32-Figuur 43) leveren heel wat informatie over het projectgebied en de wijdere omgeving.

Lange tijd werd aangenomen dat het ontstaan van Gent teruggevoerd kon worden tot de stichting van de Sint-Baafs- en Sin-Pietersabdijen in de 7de eeuw. Diverse archeologische vondsten uit de steentijden, metaaltijden en Romeinse tijd hebben intussen echter aangetoond dat de bewoningsgeschiedenis van het gebied nog een stuk verder teruggaat in de tijd (Declercq & Laleman 2010).

In de loop van de 1ste eeuw n.C. ontwikkelde zich een belangrijke Gallo-Romeinse vicus met de naam Ganda, een pre-Romeins, Keltisch toponiem dat samenvloeiing betekent. Deze nederzetting bleef tot in de 4de eeuw bestaan. In het tweede kwart van de 7de eeuw stichtte de Heilige Amandus ter hoogte van de samenvloeiing van de Schelde en de Leie het Gandaklooster (de latere Sint-Baafsabdij). Een tweede klooster met de naam Blandinium (de latere Sint-Pietersabdij) werd opgericht op de Blandijnberg.

Onafhankelijk van beide kloosters ontwikkelde zich rond deze periode op de Zandberg, een hoger gelegen zone (+ 13,8 TAW) in de dalbodem ten noorden van de Blandijnberg, eveneens een agrarische nederzetting. Deze nederzetting, die de naam Gandavum droeg, groeide tegen het 2de kwart van de 9de eeuw uit tot een portus met handelskarakter. Aan deze bloeiperiode kwam echter een einde door de invallen van de Noormannen (851-852 en 879-883) waarbij zware vernielingen werden toegebracht aan beide kloosters en mogelijk ook aan de portus op de Zandberg.

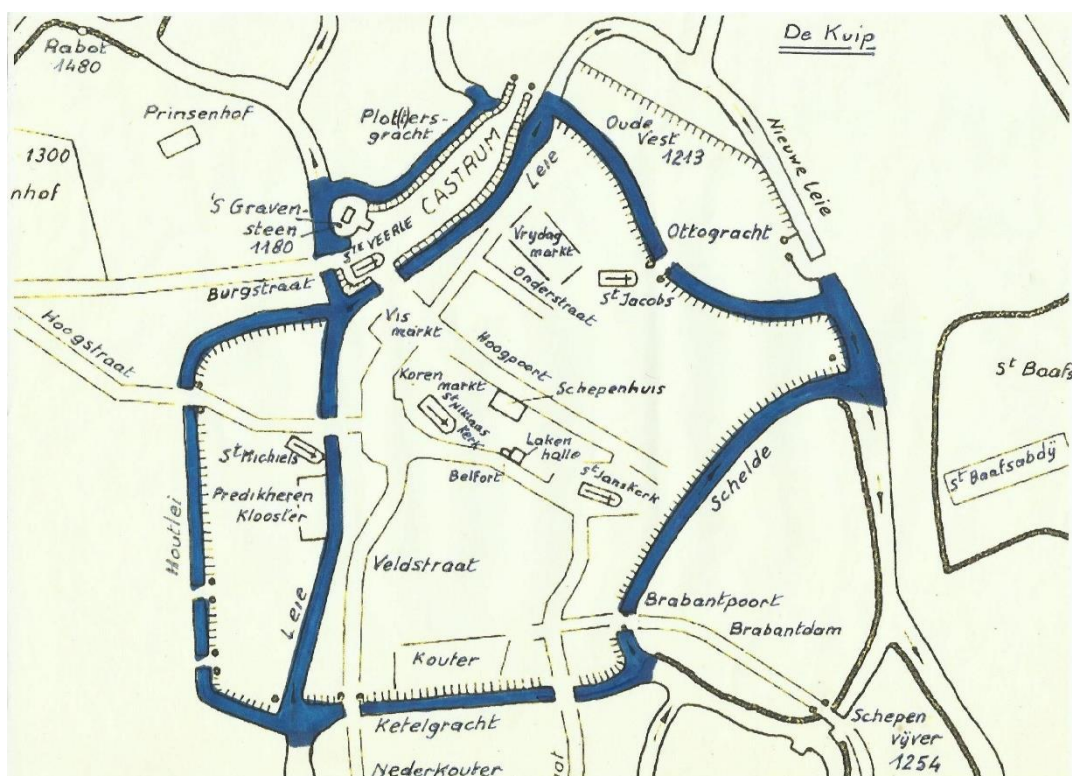
Nadat de Noormannen verdreven waren, werd ter hoogte van het huidige Gravensteen op het zuidelijk deel van het langwerpig eiland omgeven door de Leie (in het zuiden en zuidoosten), de Lieve (in het westen), de Leertouwers- of Plottersgracht (in het noorden en noordwesten) en de Schipgracht (in het noordoosten), door Boudewijn II van Vlaanderen in de late 9de of vroege 10de eeuw een grafelijk castrum opgericht. Elders op dit eilandje ontwikkelde zich een civiele nederzetting of burgus (Oudburg; thans deel van de Patersholwijk). Aan weerszijden van de Leie ontstond ter hoogte van de huidige Gras- en Korenlei en de Groentemarkt een nieuwe portus, maar ook de oude portus op de Zandberg kende een nieuwe bloeifase. Via de Hoogpoort groeiden beide kernen in de loop van de 10de eeuw naar elkaar toe. Na de vernieling door de Noormannen, werden beide kloosters eveneens in de loop van de 10de eeuw opnieuw opgebouwd. Rondom de kloosters ontwikkelden zich vervolgens nederzettingen die oorspronkelijk geen deel uitmaakten van de hierboven vermelde portus.

Na de eerste omwalling (vermoedelijk tweede helft 9de eeuw) bestaande uit een droge gracht, mogelijk met palissade, die een areaal van ongeveer 6 ha nabij de Schelde

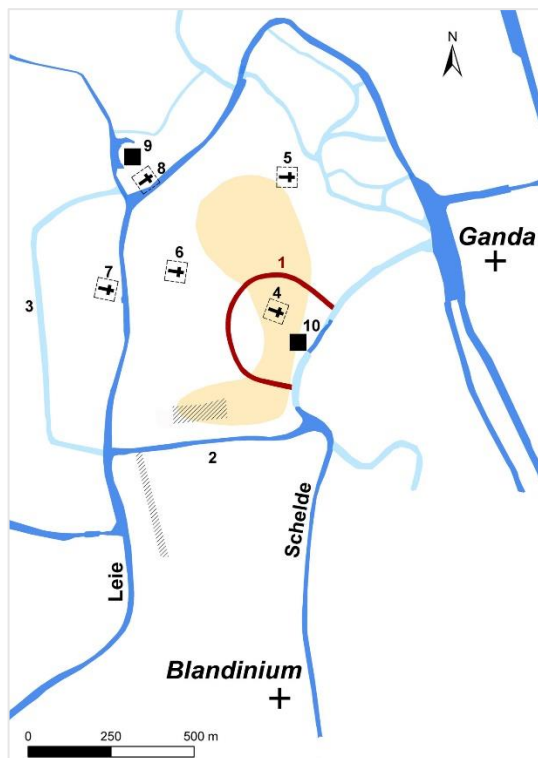
⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/301346>,
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/3024>,
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14752>,
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13961>,
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14751>,
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021>, en
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11888>.

omsloot, diende omstreeks 1100 reeds een oppervlakte van ongeveer 80 ha te worden verdedigd (Figuur 29-Figuur 30). Dit gebied, dat vandaag de dag in de volksmond ook wel de Kuip wordt genoemd, werd omgeven door een watergordel die bestond uit delen van natuurlijke waterlopen (Leie, Schelde) en gegraven grachten (Ottogracht, Houtlei, Ketelgracht). Naast vier toegangspoorten (Brabantpoort, Ketelpoort, Torenpoort en de poort aan de Steenbrug) werden op bepaalde plaatsen ook bijkomende verdedigingselementen aangebracht in de vorm van wallen, gemetselde muren, torens en sluizen.

Onder meer dankzij de bloeiende lakennijverheid en graanhandel groeit de bevolking in de loop van de 13de eeuw sterk aan en wordt de verdedigingsgordel die rond 1100 werd aangelegd te klein. Door de aankoop van omliggende gronden breidt Gent zijn grondgebied uit tot een oppervlakte van ongeveer 644 ha (Figuur 31), hoewel grote delen van dit gebied nog onbewoond blijven. Ook Marialand, de wijdere omgeving rond het projectgebied, (Figuur 31: lichtblauw) wordt op deze wijze bij de stad Gent gevoegd. Rondom dit 644 ha groot gebied werden in de loop van de 13de en 14de eeuw nieuwe versterkingen aangebracht. Deze vormden geen aaneengesloten geheel: met behulp van nieuwe sluizen konden grote delen van de moerassige omgeving aan de rand van de stad tijdens eventuele belegeringen immers ook blank worden gezet. De westelijke grens van het grondgebied van Gent werd op deze wijze verplaatst van de Houtlei naar de Nieuwewandeling/Begijnhoflaan waar een nieuwe stadsomwalling met poort (m.n. de Brugse Poort) werd opgetrokken. Het projectgebied kwam zo binnen de 13de/14de eeuwse omwalling te liggen.

Figuur 29: De Kuip met 12de eeuwse watergordel en toegangspoorten (bron: <https://gentdekuip.com/de-kuip/plangentkuiphistorisch/>).

Figuur 30: (1) Situering van de 9de-10de eeuwse portusomwalling op de Zandberg (in geel), (2) de Ketelvest en (3) de Houtlei als delen van de 12de eeuwse stadsomwalling, (4) de Sint-Janskerk of latere Sint-Baafskathedraal, (7) de Sint-Michielskerk, (8) de Sint-Veerlekerk, (9) het Gravensteen en (10) het Gerard de Duivelsteen (bron: Laleman et al. 2014: afbeelding 2).

Deze situatie treffen we aan op het Panoramisch Zicht op Gent uit 1534 (Figuur 32), alsook op de Deventer-kaart (1559; Figuur 33) en de kaart die door Braun en Hogenberg (1572; Figuur 34) werd opgesteld. Het projectgebied bevindt zich op beide kaarten een kleine 100 m ten zuiden van de Brugse Poort, ter hoogte van een akker of braakliggend terrein. Onmiddellijk ten noorden van het projectgebied, ongeveer ter hoogte van de huidige Brugsepoortstraat 17, bevindt zich een kapel die aan de hand van andere historische bronnen geïdentificeerd kan worden als de kapel van het Sint-Jans- en Sint-Pauwelsgodshuis (zie ook 1.2.3). Ook op het iets oudere panoramisch zicht op de stad Gent (1534), dat een vogelperspectief op de stad weergeeft vanuit oostelijke richting, zien we de Brugse Poort en de versterking ter hoogte van de huidige Nieuwewandeling/Begijnhoflaan.

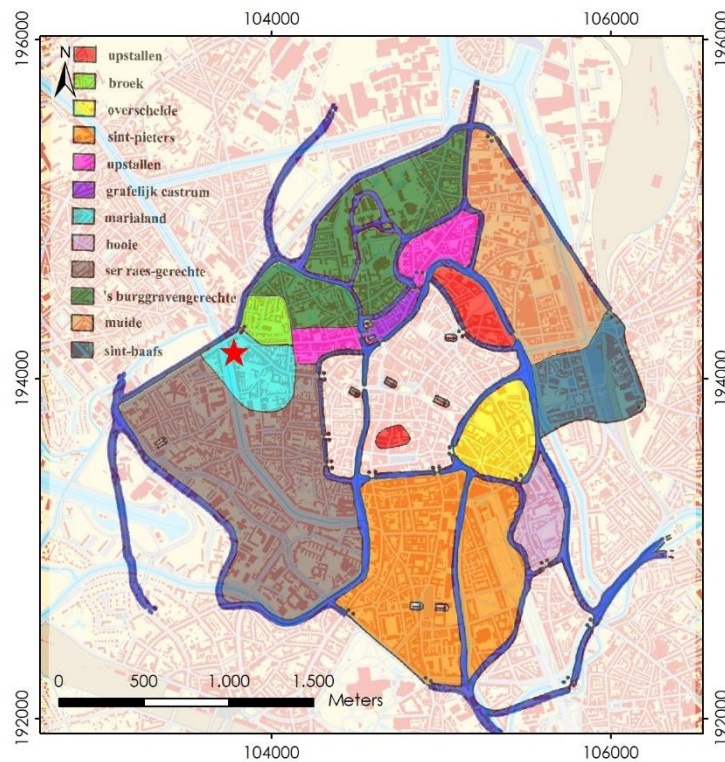
Tijdens het calvinistische bewind in de tweede helft van de 16de eeuw wordt een nieuwe gebastioneerde omheining aangelegd, waarbij het Gentse grondgebied zijn karakteristieke driehoekige vorm krijgt die de stad tot het einde van de 18de eeuw zou blijven kenmerken. De 16de eeuwse omwalling volgt hierbij grotendeels het traject van de tweede omwalling uit de 13de en 14de, maar in het oosten werd het Spanjaardskasteel nu ook opgenomen in de versterking en kwam de nieuwe omwalling dicht bij het centrum te liggen. Op het stadsplan van Sanderus en Hondius (1641; Figuur 35) en de kaart opgesteld door Guiccardini (1652; Figuur 36) is de nieuwe gebastioneerde omheining ter hoogte van de huidige Nieuwewandeling prominent aanwezig. De terreinen van het projectgebied en deze in de directe omgeving zijn nog steeds onbebouwd.

Om een nieuwe verbinding met de Noordzee tot stand te brengen, werd in 1751-1753 onder leiding van militair Spallaert de Coupure aangelegd, zoals afgebeeld op de kaarten door Mafelson uit 1756 (Figuur 37-Figuur 38). Door deze graafwerken kwam via de Leie een connectie tussen de Brugse Vaart (1624) en de oude binnenhaven van Gent tot stand. Het tracé van de Coupure liep dwars doorheen moerassige en rurale gebieden en sneed de kern van de parochie van Ekkerghem, voor het eerst vermeld in 966, af van het centrum van Gent. Om de verbinding tussen beide te garanderen werden vier houten bruggen over de Coupure voorzien (van noord naar zuid: de Contributiebrug, Rasphuisbrug, Rozemarijnbrug en Sint-Agnetabrug). Een vijfde brug, de Hospitaalbrug, werd later toegevoegd aan het noordeinde van de Sint-Agnetasluiskom.

Een schilderij uit 1786 (Figuur 39) geeft aan dat de omgeving een 30-tal jaar na de aanleg van de Coupure nog steeds haar open, landelijk karakter had behouden. Het toont de prille dubbele bomenrij, bestaande uit lindes en platanen, die kort voordien (ca. 1785) was aangepland aan weerszijden van de Coupure en die twee paden afzoomden, één voor voetgangers en één voor paarden. Na het midden van de 19de eeuw zou de buitenstebomenrij op beide oevers volledig gekapt worden. Op de achtergrond van het schilderij is de kerk van Ekkerghem zichtbaar, alsook één van de vele molens die zich oorspronkelijk in de omgeving van de Coupure bevonden (Figuur 32; Figuur 40). Het landelijke karakter van de omgeving werd versterkt door de groente- en bloemenkwekerijen die zich aanvankelijk aan weerszijden van het kanaal uitstrekten. Zowel op het stadsplan van Mafelson (1756; Figuur 38) als de Ferraris-kaart (1777; Figuur 41) tonen een lappendeken van kleine veldjes aan weerszijden van de Coupure. Op de Ferraris-kaart verschijnt voor het eerst ontegensprekelijk bebouwing in het projectgebied.

Het is pas na de aanleg van de Coupure dat dit gebied tussen de kernstad en Ekkerghem geleidelijk aan wordt ontwikkeld. Langsheen de wandelpaden verschijnen verschillende lusthoven en drankhuizen (zoals Vauxhall, Frascati en het Spiegelhof). In de loop van de 19de eeuw verschijnen op korte tijd heel wat burger- en herenhuizen voor de hoge burgerij langsheen de Coupure (Figuur 42-Figuur 43)⁸, die bekend kwam te staan als één van de mooiste promenades van de stad. Kenmerkend zijn de witbepleisterde lijstgevels met empire inslag uit de jaren 1840 en de neoclassicistische herenhuizen uit de jaren 1860. Op de Coupure Rechts werd de oudste bebouwing voornamelijk eind 19de en begin 20ste eeuw vervangen door grote burger- en herenhuizen in neostijl en door recente flatgebouwen.

⁸ Op de Atlas der Buurtwegen en de Popp-kaart, eveneens uit de 19de eeuw, wordt het centrum van Gent niet weergegeven.

PROJECT: 2021C436 Gent
Coupure Rechts 804-838

Onderwerp: Schematische voor-
stelling middeleeuwse
stad

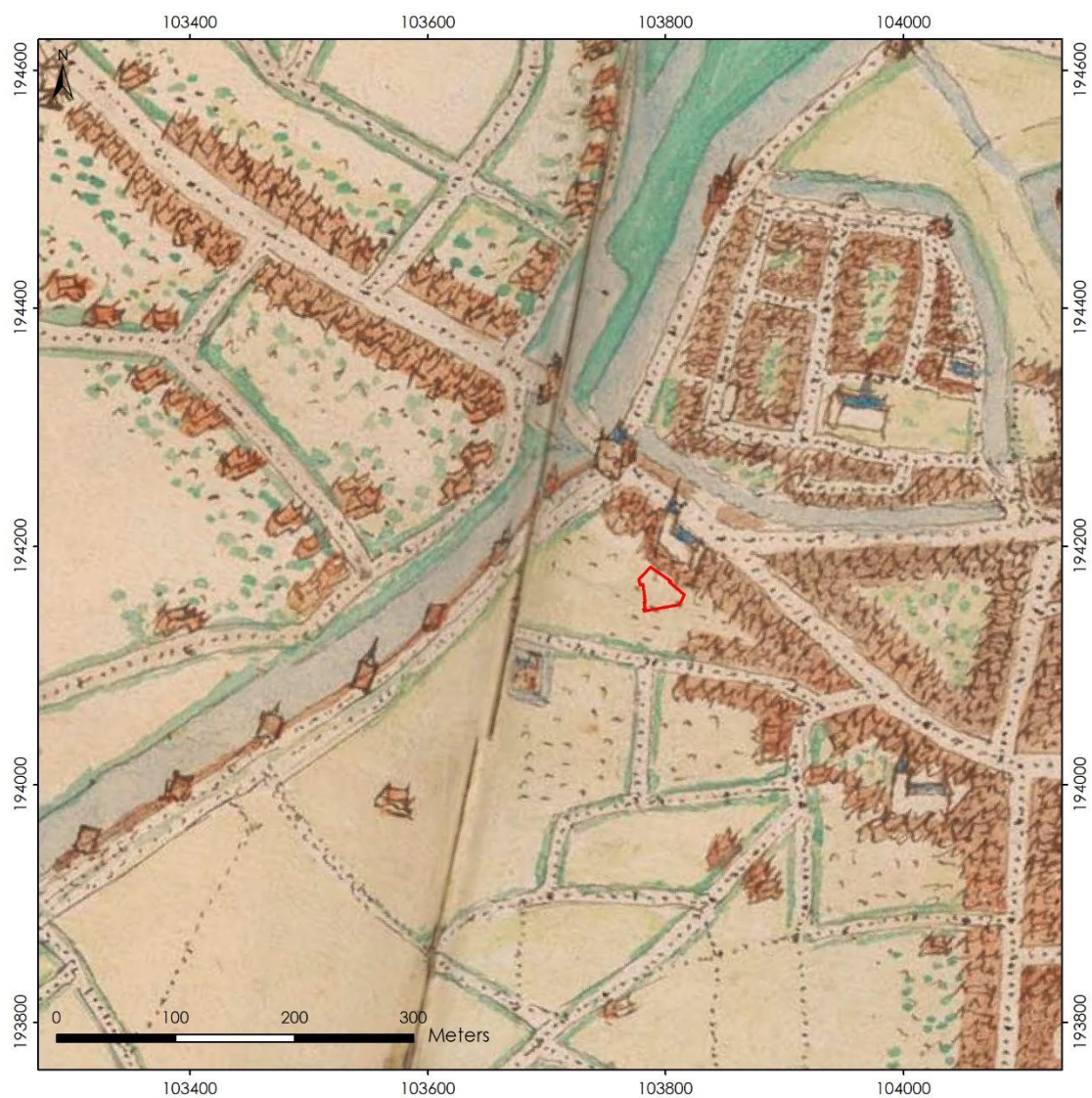
Legende:

★ 2021C436 Projectgebied

Figuur 31: Schematische voorstelling van de uitbreiding van de middeleeuwse stad (bron: Laleman et al. 2014: afbeelding 6).

Figuur 32: Detail panoramisch zicht op de stad Gent (bron: STAM; Laleman 2016: afbeelding 1).

PROJECT: 2021C436 Gent, Coupure Rechts 804-838

Onderwerp: Deventer-kaart

Legende: 2021C436 Projectgebied

Figuur 33: De regio rond het projectgebied ten opzichte van de Deventer-kaart (1545)(bron: Wikimedia Commons).

PROJECT: 2021C436 Gent, Coupure Rechts 804-838

Onderwerp: Stadsplan door Braun en Hogenberg

Legende: 2021 C436 Projectgebied

Figuur 34: De regio rond het projectgebied ten opzichte van het stadsplan door Brayn en Hogenberg (1572)(bron: Wikimedia Commons).

PROJECT: 2021C436 Gent, Coupure Rechts 804-838

Onderwerp: Stadsplan door Sanderus en Hondius

Legende: 2021C436 Projectgebied

Figuur 35: De regio rond het projectgebied ten opzichte van het stadsplan door Sanderus en Hondius (1641)(bron: Universiteit Gent).

PROJECT: 2021C436 Gent, Coupure Rechts 804-838

Onderwerp: Stadsplan door Guicciardini

Legende: 2021C436 Projectgebied

Figuur 36: De regio rond het projectgebied ten opzichte van het stadsplan door Guicciardini (1652)(bron: Wikimedia Commons).

Figuur 37: Figuratieve kaart van het traject van de Coupure tussen de Rozemarijnbrug (B) en de Brugse Poort (D) door Ignace Balthasar Malfeson in 1756. Iets ten noorden van de Rozemarijnbrug bevinden zich twee molenheuvels aan weerszijden van de Coupure (bron: Stad Gent, De Zwarte Doos, Archief Gent, SAG, Reeks 98, Atlas Malfeson; Vermeiren 2021: figuur 12; Wikimedia Commons).

PROJECT: 2021C436 Gent, Coupure Rechts 804-838

Onderwerp: Stadsplan door I.B. Mafelson

Legende: 2021C436 Projectgebied

Figuur 38: De regio rond het projectgebied ten opzichte van het stadsplan door Mafelson (1756)(bron: Wikimedia Commons).

Figuur 39: Aquarel door Paul Vitzthumb uit 1786 met de omgeving van het projectgebied omstreeks 1786. De voorgrond toont het wandelpad met bomenrijen naast de Coupure, op de achtergrond is de kerk van Ekkerghem zichtbaar en één van de vele molens die zich in de omgeving bevond (bron: Stad Gent, De Zwarte Doos, Archief Gent, Album Goetghebuer; Vermeiren 2021: figuur 18).

Figuur 40: Zicht op het rurale gebied en de windmolens waar de Coupure zou worden aangelegd (bron: Stad Gent, STAM, Bijlokecollectie; Vermeiren 2021: figuur 17).

PROJECT: 2021C436 Gent, Coupure Rechts 804-838

Onderwerp: Ferraris-kaart

Legende: 2021C436 Projectgebied

Figuur 41: De regio rond het projectgebied ten opzichte van de Ferraris-kaart (1777)(bron: Geopunt / Koninklijke Bibliotheek van België / agentschap Informatie Vlaanderen).

PROJECT: 2021C436 Gent, Coupure Rechts 804-838

Onderwerp: Vandermaelen-kaart

Legende: 2021C436 Projectgebied

Figuur 42: Het projectgebied ten opzichte van de Vandermaelen-kaart (1846-1854)(bron: Geopunt / Koninklijke Bibliotheek van België / agentschap Informatie Vlaanderen).

PROJECT: 2021C436 Gent, Coupure Rechts 804-838

Onderwerp: Stadsplan van P. en L. Gerard

Legende: 2021C436 Projectgebied

Figuur 43: Het projectgebied ten opzichte van het stadsplan door P. en L. Gerard (1855-1857)(bron: Universiteit Gent)

1.2.3 Archeologische situering

Het projectgebied valt binnen de archeoregio Zandstreek (Figuur 44). Zoals reeds vermeld in hoofdstuk 1.1.3.1 maakt het volledige projectgebied volgens het geoportaal van Onroerend Erfgoed deel uit van een Vastgestelde Archeologische Zone (ID 11888: Historische stadskern van Gent), een archeologisch geheel (ID 140021: Historische stadskern van Gent) en een Unesco Werelderfgoed Bufferzone (ID 15013: Belfort, Lakenhal en Mammelokker) (Figuur 45-Figuur 46).

Op perceel 2582K werd nog geen geregistreerd archeologisch onderzoek uitgevoerd en zijn nog geen archeologische vindplaatsen gekend.

Op het aangrenzende perceel 2577T2, waarvan een kleine strook deel uitmaakt van het projectgebied, vond daarentegen reeds een vooronderzoek plaats waarover in (archeologie)nota's ID7480 en ID11731 wordt gerapporteerd. Op basis van de bevindingen van dit vooronderzoek werd het volledige perceel 2577T2 ook opgenomen in de CAI (CAI-ID 220652).

In het projectgebied zelf zijn geen gebieden aanwezig waar geen archeologie meer verwacht kan worden (GGA), maar dit is wel het geval voor de zone onmiddellijk ten westen van het projectgebied (zie ook hoofdstuk 1.1.3.1 en 1.2.5.1).

De Centraal Archeologische Inventaris (CAI) telt voor de deelgemeente Gent 829 geïnventariseerde records die gaan van de steentijd tot de nieuwste tijd. In een straal van 250 m rondom het projectgebied bevinden zich 19 gekende archeologische vindplaatsen waarvan de oudste vindplaats teruggaat tot de volle middeleeuwen (Figuur 44; Tabel 3).

De restanten die tijdens het proefputten/-sleuvenonderzoek ter hoogte van de Brugsepoortstraat 17 (CAI-ID 220652) aan het licht kwamen en vermoedelijk toebehoren aan het Sint-Jans- en Sint-Pauwelsgodshuis, werden hierboven reeds vermeld.

Ten zuiden van het projectgebied werd in 2010 een evaluerend terreinonderzoek uitgevoerd ter hoogte van de Akkerstraat 1 (CAI-ID 160695) waaruit bleek dat deze terreinen vermoedelijk werden opgehoogd in de middeleeuwen.

Vermeldenswaardig is eveneens het bureauonderzoek dat werd uitgevoerd naar aanleiding van de integrale heraanleg van de Coupure Rechts, gaande van Papegaaistraat in het zuiden tot Contributiestraat in het noorden, alsook van klein deel van de Contributiestraat (archeologienota ID17882). Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd gesteld dat ter hoogte van het kruispunt Octrooistraat – Coupure Rechts – Waldamkaai resten van de 14de/16de eeuwse stadsomwalling aanwezig kunnen, hoewel onduidelijk hoe diep onder het straatniveau deze zich bevinden. Voor dit kruispunt werd bijgevolg een werfbegeleiding geadviseerd.

Ten zuiden en zuidoosten van het projectgebied werden tijdens een evaluerend terreinonderzoek in 1979 op het tracé van de Rasphuisstraat op twee verschillende locaties diverse archeologische vondsten aangetroffen (CAI-ID 333588). Het gaat onder meer om aardewerk en steengoed, organische materialen (zoals fragmenten van lederen schoenen, een houten knuppel), een metalen meslemmer, wetstenen en een ruiterstatuette. Iets verderop werden aan het kruispunt van de Rasphuisstraat en de Hoogstraat tijdens een evaluerend terreinonderzoek in 1990 en opgravingen in 2001 en 2008 restanten van het voormalige Dominicanenklooster aangetroffen (CAI-ID

151515 en 151324). Het gaat om muurresten en oude vloerniveau's uit de 16de tot de 18de eeuw, die onder andere aan het voormalige brouwershuis van het klooster toebehoorden.

Ten westen van het projectgebied, tussen de Nieuwewandeling en de Pieter Colpaertsteeg, bevindt zich een site met walgracht, het Spiegelhof/Goed ten Spiegele (CAI-ID 151208). Uit historische bronnen kan worden afgeleid dat deze site teruggaat tot de 13de eeuw. In 1737 wordt naar deze locatie verwezen als zogenaamd 'hof van plaisance'.

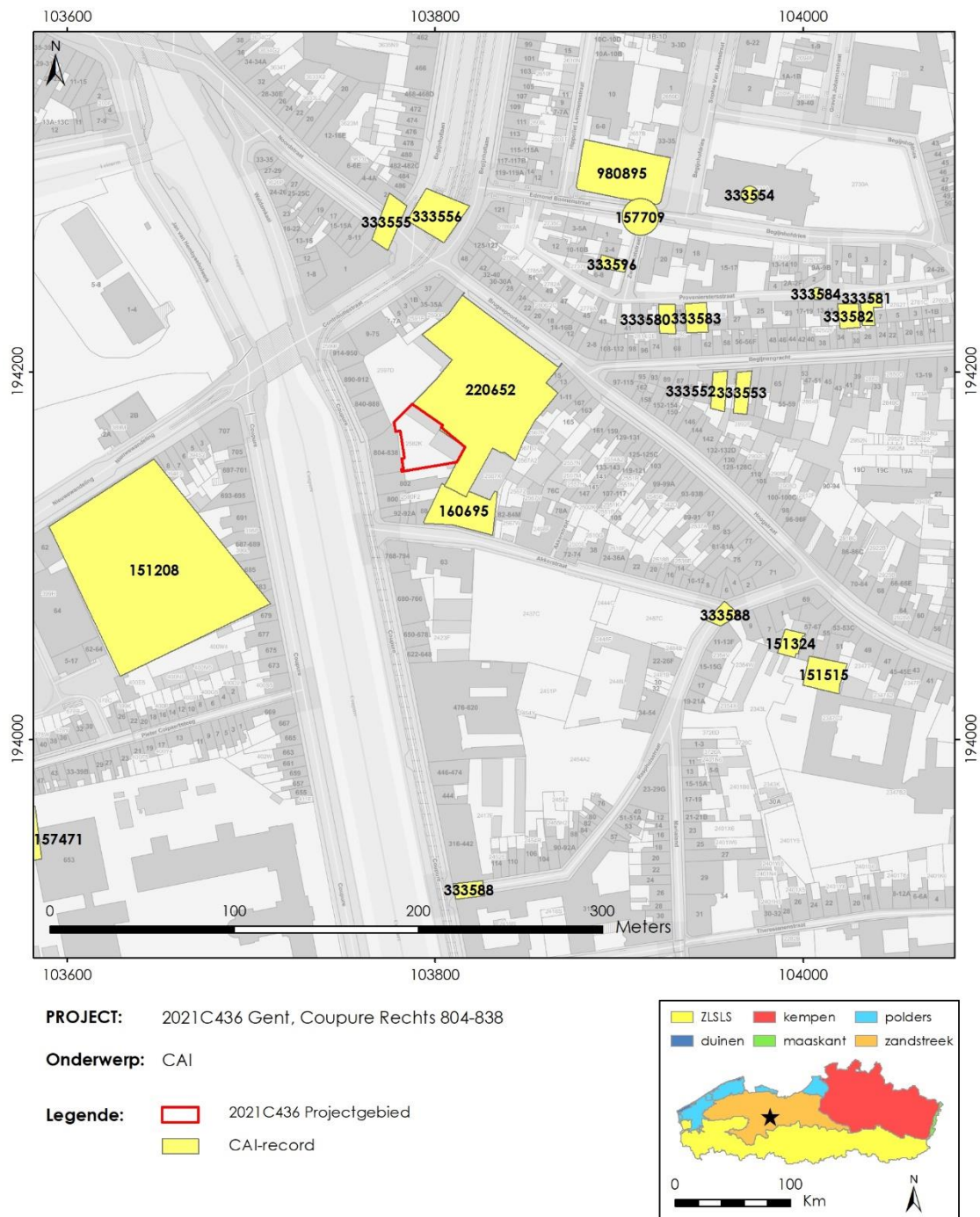
CAI-ID	Datering	Beschrijving	Type onderzoek
151208	late middeleeuwen, 18de eeuw	Spiegelhof/Goed ten Spiegele	Historische studie
151324	16de eeuw	Restanten van de brouwerij van het voormalige Dominicanenklooster	Opgravingen
151515	17de eeuw, 18de eeuw	Restanten van het voormalig Dominicanenklooster	Evaluerend terreinonderzoek, Opgravingen
157709	16de eeuw	Verstoorde afvalput met aardewerk- en glasfragmenten, metaal, leder en dierlijk botmateriaal	Toevalsvondsten
160695	late middeleeuwen	Aardewerk; Vermoedelijk werd het terrein opgehoogd in de middeleeuwen	Evaluerend terreinonderzoek
220652	volle en late middeleeuwen, nieuwe en nieuwste tijd	Vermoedelijke restanten van Sint-Jans- en Sint-Paulusgodshuis	Vooronderzoek met ingreep in de bodem
333552	17de eeuw	Tegelfragmenten	Toevalsvondsten
333553	17de eeuw	Tegelfragmenten	Erfgoedonderzoek
333554	volle middeleeuwen, 17de eeuw	17de eeuwse begijnhofkapel, evenals restanten van een ouder gebouw uit de volle middeleeuwen	Erfgoedonderzoek, Toevalsvondsten
333555	late middeleeuwen, nieuwe tijd	Delen van de 14 ^{de} -15 ^{de} eeuwse stadsversterkingen	Erfgoedonderzoek, Evaluerend terreinonderzoek, Opgravingen
333556	late middeleeuwen	Resten in baksteen, vermoedelijk behorende tot de begijnhoftoren, die deel uitmaakte van de laatmiddeleeuwse stadsversterking	Erfgoedonderzoek, Evaluerend terreinonderzoek
333580	onbepaald	Halfronde constructie	Erfgoedonderzoek
333581	volle middeleeuwen	Aardewerk, steengoed, Delftse tegelfragmenten, glas	Veldkartering
333582	late middeleeuwen	Aardewerk, steengoed en Delftse tegelfragmenten	Veldkartering
333583	late middeleeuwen	Aardewerk, pijpen, glas en griffels	Veldkartering
333584	late middeleeuwen	Aardewerk en steengoed	Veldkartering
333588	middeleeuwen, nieuwe tijd	Aardewerk en steengoed, organische materialen (zoals fragmenten van lederen schoenen, een houten knuppel), een metalen meslemmer, wetstenen en een ruiterstatuette	Evaluerend terreinonderzoek
333596	late middeleeuwen, 16de eeuw	Diverse vloerniveau's, muurresten, bouwpuin, aanzet van een overwerving, aardewerk (vermoedelijk onderdeel van begijnofareaal)	Evaluerend terreinonderzoek
980895	late middeleeuwen, nieuwe tijd	Restanten Sint-Elisabethbegijnhof	Opgravingen

Tabel 3: CAI-records in een straal van 250 m rondom het projectgebied

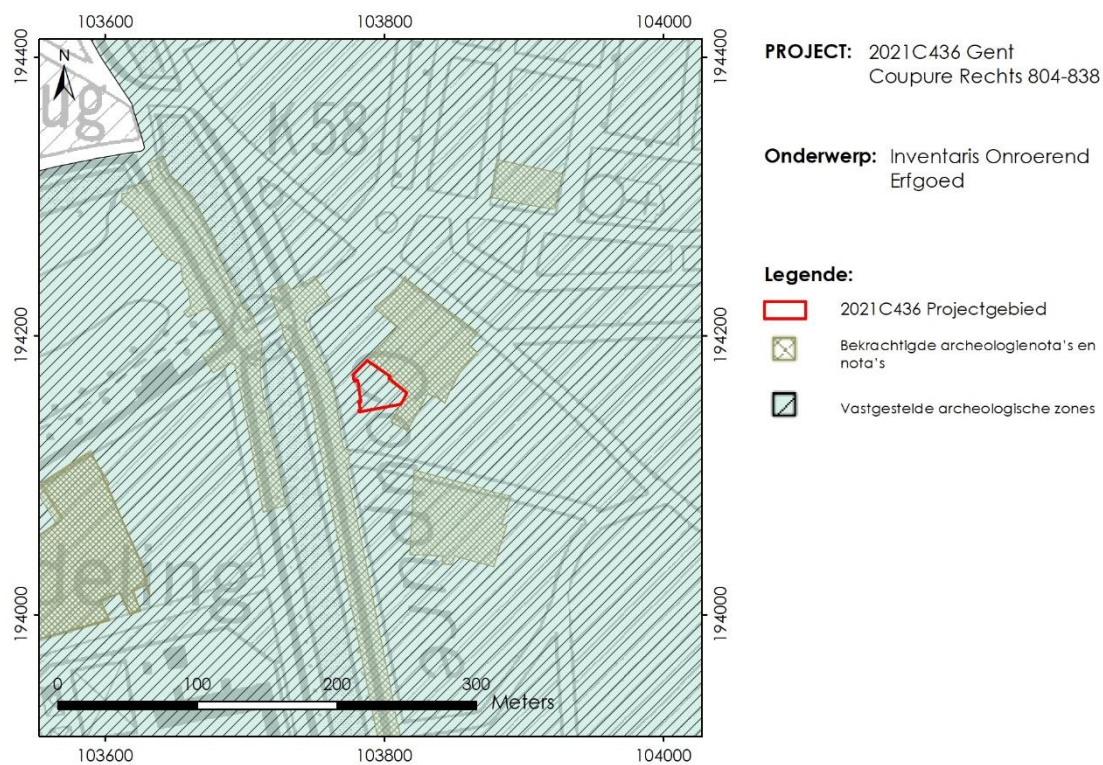
Ten noorden van het projectgebied, aan het kruispunt Brugsepoortstraat – Noordstraat – Contributiestraat – Begijnhoflaan, werden tijdens veldwerk in 1979-1980 en in 1987 resten aangetroffen die duidelijk in verband kunnen worden gebracht met de 14de-16de eeuwse stadsversterkingen (CAI-ID 333555). Het gaat om resten in baksteen met een onderbouw of parement in (herbruikte) Doornikse kalksteen en om een spitsboog- en steekbooggewelf in baksteen dat de Begijnengracht overspande. Eveneens werd een massieve constructie uit baksteen met zandstenen parement onderzocht en werd een grote hoeveelheid recuperatiemateriaal (o.a. grafstenen) aangetroffen. Ter hoogte van dit kruispunt werden eveneens resten aangetroffen die behoren tot de 15de eeuwse 'begijnhoftoren' of beghyne torre (CAI-ID 333556) die eveneens deeluitmaakte van deze laatmiddeleeuwse stadsversterking.

Meer naar het oosten werden ter hoogte van de Edmond Boonenstraat en Zwartekatstraat op verschillende locaties resten aangetroffen die behoren tot het voormalige Sint-Elisabethbegijnhof. Een deel van het begijnhof, gelegen tussen de Hippoliet Lammenstraat, Edmond Boonenstraat en Begijnhofdries werd in 2018 opgegraven (CAI-ID 980895). Verderop in dezelfde straat kwamen in de 19de eeuw restanten van de 17de eeuwse begijnhofkapel (CAI-ID 333554) aan het licht, met daaronder restanten van een gebouw uit de volle middeleeuwen. Ter hoogte van het kruispunt met de Zwartekatstraat werd een verstoorde afvalput gevonden met daarin fragmenten van aardewerk, glas, metaal, leder en dierlijk bot (CAI-ID 157709). Deze context wordt gedateerd in de tweede helft van de 16de eeuw en de eerste helft van de 17de eeuw. Verderop in de Zwartekatstraat werden in 1985-1987 tijdens een evaluerend terreinonderzoek resten van vloerniveau's, muren en een aanzet van een overwerfing gevonden, tesamen met bouwpuin en aardewerk (CAI-ID 333596). Deze resten die vermoedelijk eveneens deel uitmaakten van het begijnhofareaal, dateren uit de 14de tot 17de eeuw.

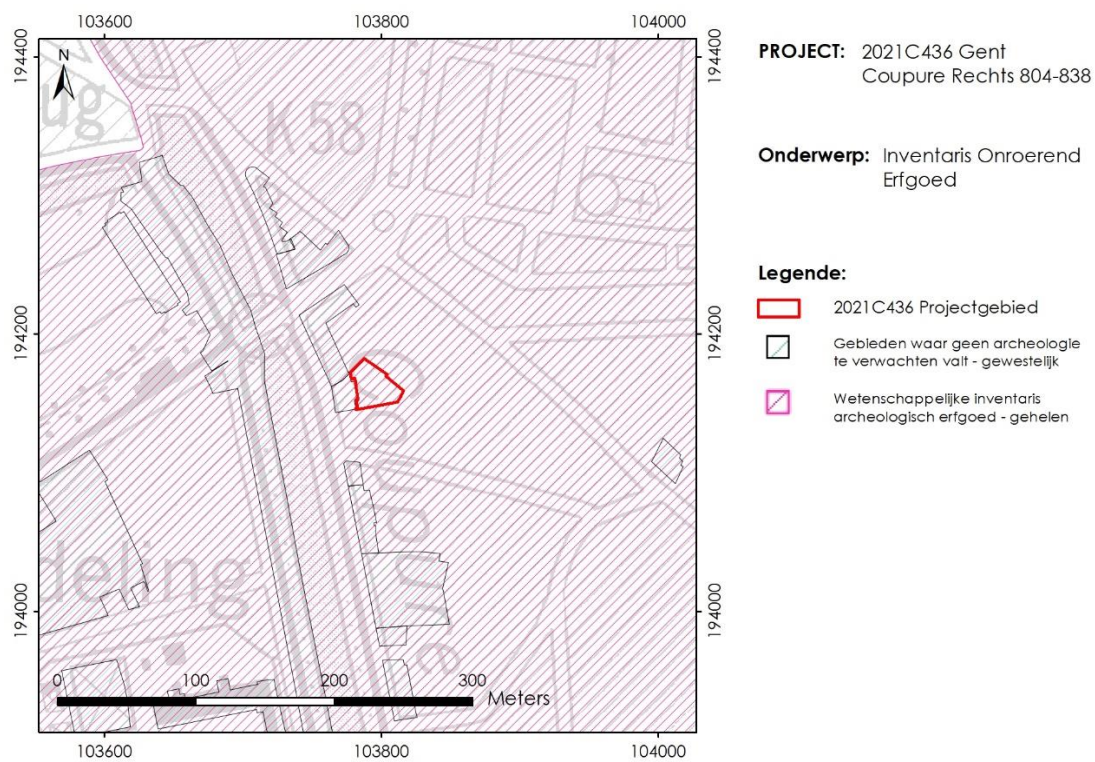
Op verschillende locaties in de Provenierstraat, ten noordoosten van het projectgebied, kwamen tijdens archeologische veldkarteringen fragmenten van aardewerk, steengoed, tegels of andere losse vondsten uit de volle en late middeleeuwen aan het licht (CAI-ID 333581 t/m 333584). Ook in de nabijgelegen Begijnengracht werden versierde 17de eeuwse tegelfragmenten gevonden (CAI-ID 333552 t/m 333553).

Figuur 44: Locatie van het projectgebied ten opzichte van de archeoregio's (inzet) en de gekende archeologische vindplaatsen (CAI) in een straal van 250 m rondom het projectgebied (bron: agentschap Onroerend Erfgoed).

Figuur 45: Locatie van het projectgebied ten opzichte van de bekrachtigde (archeologie)nota's en vastgestelde archeologische zones (bron: agentschap Onroerend Erfgoed).

Figuur 46: Locatie van het projectgebied ten opzichte van de gebieden waar geen archeologie meer te verwachten valt en de archeologische gehelen (bron: agentschap Onroerend Erfgoed).

1.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied

Uit de bureaustudie waarin de huidige kennis omtrent de regionale en lokale landschappelijke, geologische, geomorfologische, bodemkundige en culturele contexten werd geschetst, komt naar voor dat het projectgebied zich bevindt in de laaggelegen dalbodem ten noorden van de Blandijnberg in de historische stadskern van Gent. Het projectgebied is gelegen onmiddellijk ten oosten van de Coupure (1751-1753) die ongeveer 200 m verderop naar het noorden, ter hoogte van de Waldamkaai en het Jan van Hembysebolwerk, samenkomt met de noordelijke arm van de Leie.

De Quartaire afzettingen in de ondergrond zijn ter hoogte van het projectgebied vermoedelijk 10 à 11 m dik en bestaan uit bovenaan uit Holocene alluviale, zandige afzettingen, met daaronder fluviatiele afzettingen van Weichselien-ouderdom. Deze fluviatiele afzettingen behoren tot de Formatie van Eeklo en maken deel uit van de opvullingspakketten van de Vlaamse Vallei. Mogelijk zijn tussen deze twee eenheden eveneens eolische afzettingen uit het Weichselien en/of hellingsafzettingen aanwezig.

De beschikbare historische gegevens geven aan dat de terreinen van het projectgebied pas vanaf de 13de/14de eeuw binnen de Gentse stadsomwalling kwamen te liggen. Deze versterkingen volgden in het westen het traject van de huidige Nieuwewandeling/Begijnhoflaan en restanten hiervan werden aangetroffen ter hoogte van het kruispunt Brugsepoortstraat – Noordstraat – Contributiestraat – Begijnhoflaan (CAI-ID 333555 en 333556).

Nadat ze werden opgenomen in de stadsomwalling, behielden het projectgebied en zijn omgeving echter nog lange tijd een open, landelijk karakter. Het is pas na de aanleg van de Coupure in 1751-1753 dat dit gebied geleidelijk aan wordt ontwikkeld. Aan weerszijden werd een dubbele bomenrij aangeplant die twee paden afzoomden. Na het midden van de 19de eeuw wordt de buitenstebomenrij op beide oevers volledig gekapt. Aanvankelijk bevinden zich aan weerszijden van de Coupure de groente- en bloemenkwekerijen, alsook verschillende molens. Langsheen de wandelpaden aan weerszijden verschijnen verschillende luthoven en drankhuizen (zoals het Spiegelhof: CAI-ID 151208) en in de loop van de 19de eeuw worden er burger- en herenhuizen opgericht. Uit de Ferraris-kaart blijkt echter dat de bebouwing in het projectgebied minstens teruggaat tot de tweede helft van de 18de eeuw. Vanaf het einde van de 19de eeuw worden de Coupure Rechts vele van de aanwezig gebouwen vervangen door grote burger- en herenhuizen in neostijl en door recente flatgebouwen.

1.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

1.2.5.1 Gemotiveerde tekstuele verwachting

Heeft het projectgebied een archeologisch potentieel?

Ja, uit dit bureauonderzoek blijkt dat de percelen van het projectgebied over een archeologisch potentieel beschikken. Hierbij geldt dat archeologische resten uit alle perioden van de menselijke geschiedenis (Steentijd tot en met Nieuwste Tijd) potentieel aanwezig kunnen zijn op beperkte of grotere diepte. Het kan daarbij zowel handelen om vondstspreidingen als om bodemsporen, ongeacht de ouderdom van de resten.

Deze conclusie berust op de volgende elementen:

- Ter hoogte van de Brugsepoortstraat 17 vond op perceel 2577T2, waarvan een kleine strook deel uitmaakt van het projectgebied, reeds een archeologisch vooronderzoek plaats waarover in (archeologie)nota's ID7480 en ID11731 wordt gerapporteerd. Tijdens dit vooronderzoek werden restanten aangetroffen die vermoedelijk toebehoren aan het Sint-Jans- en Sint-Pauwelsgodshuis (CAI-ID 220652). Op basis van deze bevindingen werd het volledige perceel opgenomen in de CAI (CAI-ID 220652). Elders in het projectgebied, op perceel 2582K, werd nog geen geregistreerd archeologisch onderzoek uitgevoerd en zijn nog geen archeologische vindplaatsen gekend.
- Het volledige projectgebied maakt deel uit van de historische stadskern van Gent, die als Vastgestelde Archeologische Zone (ID 11888) en als archeologisch geheel (ID 140021) is opgenomen op de Inventaris Onroerend Erfgoed. De Ferraris-kaart geeft bovendien aan dat de bebouwing in het projectgebied vermoedelijk minstens teruggaat tot de tweede helft van de 18de eeuw.
- Onderzoek in een straal van 250 m rondom het projectgebied leverde verschillende vindplaatsen op die dateren uit de periode gaande van de Middeleeuwen tot de Nieuwste Tijd. Elders in het centrum van Gent werden echter ook resten aangetroffen die toebehoren aan oudere archeologische periodes. Vermeldenswaardig zijn de archeologische resten van de 14de-15de eeuwse stadsversterkingen ter hoogte van het kruispunt Brugsepoortstraat – Noordstraat – Contributiestraat – Begijnhoflaan (CAI-ID 333555 en 333556), van het voormalige Dominicanenklooster ter hoogte van het kruispunt van de Rasphuisstraat en de Hoogstraat (CAI-ID 151324 en 151515) en van het Sint-Elisabethbegijnhof aan de Edmond Boonenstraat en de Zwartekatstraat (CAI-ID 980895, 333554, 157709 en 333596).

Is er reeds sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate?

Ja, er is sprake van een verstoring van het projectgebied. Het beschikbare bronnenmateriaal geeft aan dat het projectgebied reeds volledig verhard is en dat er reeds een ondergrondse mazouttank en overdekte autostallingen aanwezig zijn. De autostallingen en verharding gaan tenminste terug tot de jaren 1979-1990.

Bovendien vonden recent reeds **sloop- en rioleringswerken** plaats binnen het gebied. Deze werken dienen nu geregulariseerd te worden met de huidige omgevingsvergunningsaanvraag.

Indien op deze locatie archeologische waarden geassocieerd zijn met de top van de bodem, zullen deze door de bouw van de reeds aanwezige autostallingen, het aanbrengen van deze verharding en de recente sloop- en rioleringswerken verstoord zijn.

Vormen de geplande ingrepen een bedreiging voor het archeologisch potentieel?

Nee, de bedreiging die uitgaat van de geplande werken is verwaarloosbaar omwille van volgende factoren:

- Een belangrijk deel van de ingrepen (m.n. alle sloopwerken, de vernieuwing van het rioolstelsel en de opvulling met een puinkoffer) **werd reeds uitgevoerd** door de opdrachtgever. Dit betekent dat een belangrijk deel van de bodemingrepen reeds achter de rug is. Deze reeds uitgevoerde werken moeten echter nog wel geregulariseerd worden.

- De impact van de overige, nog uit te voeren ingrepen (m.n. bouw scheidingsmuur, bouw auto- en fietsenstallingen, aanbrengen nieuwe verharding, aanleg groenzone) is verwaarloosbaar:
 - o De meerderheid van deze nog uit te voeren ingrepen reikt niet dieper dan de bestaande verharding en bijhorende onderfundering.
 - o In zones waar deze ingrepen toch dieper reiken dan de bestaande verharding (m.n. fundering scheidingsmuur, funderingszool auto- en fietsenstalling) betreft het steeds kleine/zeer smalle oppervlaktes.

Er wordt bijgevolg geen archeologisch vervolgtraject aanbevolen.

Welke aspecten verdienen aandacht bij eventueel archeologisch vervolgonderzoek?

Meer informatie hierover is opgenomen in het bijbehorende Programma van Maatregelen.

1.2.5.1 Zones waar geen erfgoed aanwezig is of verwacht wordt

Zoals eerder gemeld, ligt het projectgebied niet in een zone waar volgens de beschikbare inventarissen geen archeologisch erfgoed meer verwacht wordt (zie paragraaf 1.2.3).

1.2.5.2 Zones waar archeologisch erfgoed vastgesteld is of verwacht wordt

Zoals eerder vermeld heeft in een kleine strook van het projectgebied dat deel uitmaakt van perceel 2577T2 reeds een archeologisch vooronderzoek plaatsgevonden waarover in (archeologie)nota's ID7480 en ID11731 wordt gerapporteerd. Aangezien tijdens dit vooronderzoek resten werden aangetroffen die vermoedelijk toebehoren aan het Sint-Jans- en Sint-Pauwelsgodshuis, werd het volledige perceel opgenomen in de CAI (CAI-ID 220652). Elders in het projectgebied, op perceel 2582K, werd nog geen geregistreerd archeologisch onderzoek uitgevoerd en zijn nog geen archeologische vindplaatsen gekend.

Het volledige projectgebied maakt deel uit van de historische stadskern van Gent, die als Vastgestelde Archeologische Zone (ID 11888) en als archeologisch geheel (ID 140021) is opgenomen op de Inventaris Onroerend Erfgoed.

Hoewel deze elementen erop wijzen dat het volledige projectgebied over een hoog archeologisch potentieel beschikt, kunnen op basis van de resultaten van het huidige bureauonderzoek geen zones met zekerheid worden afgebakend waar archeologisch erfgoed aanwezig is of met quasi zekerheid verwacht kan worden.

BIBLIOGRAFIE

Literatuur:

- Antrop M., van Eetvelde V., Janssens J., Martens I. & Van Damme S. 2002. *Traditionele Landschappen van het Vlaamse Gewest*. Universiteit Gent, Gent.
- Bogemans F. 2005. *De Quartairgeologische overzichtskaart van Vlaanderen*. Vrije Universiteit Brussel & Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.
- Declercq W. & Laleman M.C. 2010. Archeologie van de stedelijke ruimte. In: Boone M. & Deneckere G. (red.) *Gent. Stad van alle tijden*. Gent, 18-49.
- Haecon i.s.m. De Moor G. 2000. *Toelichtingen bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 22: Gent*. Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.
- Jacobs P., De Ceukelaire M., De Breuck W., De Moor & De Geyter G. 1996. *Toelichtingen bij de geologische kaart van België: Vlaams gewest, Kaartblad 22: Gent, 1:50.000*. Belgische Geologische Dienst, Brussel.
- Laleman M.C. 2016. Bodemverhalen: 40 jaar archeologisch stadsonderzoek in Gent. *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent* 68 (LXVIII): 7-48.
- Laleman M.C., Baldewijns J., Currie C., Depuydt-Elbaum L., De Vuyst W., Laquière N. & Sanyova J. 2014. Het panoramisch gezicht op Gent 1534. *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent* 68 (LXVIII): 165-207.

Kaartmateriaal:

- Panoramisch zicht op Gent* [1534].
- Stedenatlas* [1559], door van Jacob Deventer.
- Civitates Orbis Terrarum* [1572], door Georg Braun en Frans Hogenberg.
- Le grand plan de Gand* [1641], door Antonius Sanderus en Hendrik Hondius.
- Gandavvm* [1612], door Lodovico Guicciardini.
- Kaart van Gent* [1756], door Ignace Balthasar Mafelson.
- Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique* [1842-1879], door Philippe-Christian Popp.
- Atlas der Buurtwegen* [1843 -1845].
- Plan parcellaire de la ville de Gand et d'une partie de sa banlieu* [1855-1857], door P. en L. Gerard.
- Carte des Pays-Bas et des frontières de France, avec un recueil des plans des villes, sièges et batailles données entre les hauts alliés et la France* [1706-1712], door Eugène-Henri Frickx.
- Cartes topographiques de la Belgique* [1846-1854], door Philippe Vandermaelen.
- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden* [1771-1778], door generaal Joseph-Jean-François graaf de Ferraris.
- Villaret-kaart* [1945-1748], door Jean Villaret.

Digitale bronnen:

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroendergoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://www.onroendergoed.be/de-code-van-goede-praktijk>

<https://geo.onroendergoed.be>

<https://cai.onroendergoed.be>

BIJLAGE

Overzicht bijlagen:

- 01 – Bestaande toestand: Grondplan en inplantingsplan buitenaanleg
- 02 – Bestaande toestand: Aanzichten en terreinprofielen
- 03 – Bestaande toestand: Foto's
- 04 – Nieuwe toestand: Nieuwe perceelsgrens
- 05 – Nieuwe toestand: Grondplan en inplantingsplan buitenaanleg
- 06 – Nieuwe toestand: Dakenplan buitenaanleg
- 07 – Nieuwe toestand: Doorsnede AA, vooraanzicht autostalling en terreinprofiel XX
- 08 – Nieuwe toestand: Doorsnede BB, vooraanzicht fietsenstalling en terreinprofiel YY
- 09 – Legende

Figurenlijst:

FIGUUR 1: LIGGING VAN HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE KADASTERKAART (BRON: GEOPUNT / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN).....	4
FIGUUR 2: DETAIL VAN HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE KADASTERKAART, MET AANDUIDING VAN DE PERCELEN (BRON: GEOPUNT / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN).	5
FIGUUR 3: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE TOPOGRAFISCHE KAART (1991-2008; BRON: GEOPUNT / NATIONAAL GEOGRAFISCH INSTITUUT).....	5
FIGUUR 4: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE MEEST RECENTE ORTHOFOTO-OPNAME (BRON: GEOPUNT / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN).	6
FIGUUR 5: PLAN BESTAANDE TOESTAND (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).	9
FIGUUR 6: AANZICHTEN BESTAANDE SCHEIDINGSMUREN MET AANGRENZENDE PERCELEN (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).....	9
FIGUUR 7: FOTO'S BESTAANDE TOESTAND (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).....	10
FIGUUR 8: AANPASSING PERCEELSGRENS (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).	11
FIGUUR 9: IMPACT AANPASSING PERCEELSGRENS OP PERCELEN 2582K EN 2577T2..	11
FIGUUR 10: GEOREFEREERD ONTWERPPLAN FUNDERING EN RIOLERING (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).	12
FIGUUR 11: ONTWERPPLAN FUNDERING EN RIOLERING (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).	12
FIGUUR 12: GEOREFEREERD ONTWERPPLAN INPLANTING EN BUITENAANLEG (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).....	13
FIGUUR 13: GEOREFEREERD ONTWERPPLAN BUITENAANLEG DAKENPLAN (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).....	13
FIGUUR 14: DOORSNEDE 1 NIEUWE TOESTAND (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).....	14
FIGUUR 15: DOORSNEDE 2 NIEUWE TOESTAND (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).....	14
FIGUUR 16: LEGENDE BIJ BESTAANDE EN NIEUWE TOESTAND IN FIGUUR 5 T/M FIGUUR 13 (BRON: ARCHITECTENBUREAU WILLEM DE SMET).	15
FIGUUR 17: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE TERTIAIR-GEOLOGISCHE KAART, SCHAAL 1:50.000, MET WEERGAVE VAN DE TERTIAIRE ISOHYPSEN (BRON: GEOPUNT / DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN).	21
FIGUUR 18: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE QUARTAIR-GEOLOGISCHE KAART, SCHAAL 1:200.000 (BRON: GEOPUNT / DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN).....	21

FIGUUR 19: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE QUARTAIR-GEOLOGISCHE KAART, SCHAAL 1:50.000 (BRON: GEOPUNT / DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN).....	22
FIGUUR 20: DIKTE VAN DE OPVULLINGSPAKKETTEN VAN DE VLAAMSE VALLEI (BRON: DE KONINCK 2011). DE INZET TOONT DE UITBREIDING VAN DE VLAAMSE VALLEI (IN BLAUW) EN DE LOCATIE VAN HET PROJECTGEBIED (RODE STER).	22
FIGUUR 21: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE BODEMASSOCIATIEKAART (BRON: VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ / GEOPUNT / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN).....	23
FIGUUR 22: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE BODEMKAART (BRON: GEOPUNT / DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN).	23
FIGUUR 23: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE ORTHOFOTO-OPNAME UIT 1971 (BRON: GEOPUNT / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN).....	24
FIGUUR 24: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE ORTHOFOTO-OPNAME UIT 1979-1990 (BRON: GEOPUNT / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN).	24
FIGUUR 25: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE ORTHOFOTO-OPNAME UIT 2017 (BRON: GEOPUNT / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN).....	25
FIGUUR 26: DE RUIMERE OMGEVING VAN HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN HET DHM (BRON: GEOPUNT / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN). ONDERAAN DE KAART IS HET NOORDELIJKE DEEL VAN DE BLANDIJNBERG DUIDELIJK ZICHTBAAR.	25
FIGUUR 27: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN HET DHM, MET POSITIE HOOGTEPROFIELEN IN FIGUUR 27 (BRON: GEOPUNT / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN).....	26
FIGUUR 28: HOOGTEPROFIELEN 1 EN 2 DOOR HET PROJECTGEBIED (BRON: GEOPUNT / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN). VOOR DE POSITIE VAN DE PROFIELEN, ZIE FIGUUR 26. SCHAAL IN METERS.	26
FIGUUR 29: DE KUIP MET 12 ^{DE} EEUWSE WATERGORDEL EN TOEGANGSPOORTEN (BRON: HTTPS://GENTDEKUIP.COM/DE-KUIP/PLANGENTKUIPHISTORISCH/).	28
FIGUUR 30: (1) SITUERING VAN DE 9DE-10DE EEUWSE PORTUSOMWALLING OP DE ZANDBERG (IN GEEL), (2) DE KETELVEST EN (3) DE HOUTLEI ALS DELEN VAN DE 12DE EEUWSE STADSOMWALLING, (4) DE SINT-JANSKERK OF LATERE SINT-BAAFSKATHEDRAAL, (7) DE SINT-MICHIELSKERK, (8) DE SINT-VEERLEKERK, (9) HET GRAVENSTEEN EN (10) HET GERARD DE DUIVELSTEEN (BRON: LALEMAN ET AL. 2014: AFBEELDING 2).	29
FIGUUR 31: SCHEMATISCHE VOORSTELLING VAN DE UITBREIDING VAN DE MIDDELEEUWSE STAD (BRON: LALEMAN ET AL. 2014: AFBEELDING 6).	31
FIGUUR 32: DETAIL PANORAMISCH ZICHT OP DE STAD GENT (BRON: STAM; LALEMAN 2016: AFBEELDING 1).	31
FIGUUR 33: DE REGIO ROND HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE DEVENTER-KAART (1545)(BRON: WIKIMEDIA COMMONS).	32
FIGUUR 34: DE REGIO ROND HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN HET STADSPLAN DOOR BRAYN EN HOGENBERG (1572)(BRON: WIKIMEDIA COMMONS).....	33
FIGUUR 35: DE REGIO ROND HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN HET STADSPLAN DOOR SANDERUS EN HONDIUS (1641)(BRON: UNIVERSITEIT GENT).....	34
FIGUUR 36: DE REGIO ROND HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN HET STADSPLAN DOOR GUICCIARDINI (1652)(BRON: WIKIMEDIA COMMONS).....	35
FIGUUR 37: FIGURATIEVE KAART VAN HET TRAJECT VAN DE COUPURE TUSSEN DE ROZEMARIJNBRUG (B) EN DE BRUGSE POORT (D) DOOR IGNACE BALTHASAR MOLFESON IN 1756. IETS TEN NOORDEN VAN DE ROZEMARIJNBRUG BEVINDEN ZICH TWEE MOLENHEUVELS AAN WEERSZIJDEN VAN DE COUPURE (BRON: STAD GENT, DE ZWARTE DOOS, ARCHIEF GENT, SAG, REEKS 98, ATLAS MOLFESON; VERMEIREN 2021: FIGUUR 12; WIKIMEDIA COMMONS).	36
FIGUUR 38: DE REGIO ROND HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN HET STADSPLAN DOOR MAFELSON (1756)(BRON: WIKIMEDIA COMMONS).....	37
FIGUUR 39: AQUAREL DOOR PAUL VITZTHUMB UIT 1786 MET DE OMGEVING VAN HET PROJECTGEBIED OMSTREEKS 1786. DE VOORGROND TOONT HET WANDELPAD MET BOMENRIJEN NAAST DE COUPURE, OP DE ACHTERGROND IS DE KERK VAN EKKERGEM ZICHTBAAR EN ÉÉN VAN DE VELE MOLENS DIE ZICH IN DE OMGEVING BEVOND (BRON: STAD GENT, DE ZWARTE DOOS, ARCHIEF GENT, ALBUM GOETGHEBUER; VERMEIREN 2021: FIGUUR 18).	38
FIGUUR 40: ZICHT OP HET RURALE GEBIED EN DE WINDMOLENS WAAR DE COUPURE ZOU WORDEN AANGELEGD (BRON: STAD GENT, STAM, BIJLOKECOLLECTIE; VERMEIREN 2021: FIGUUR 17).....	38

FIGUUR 41: DE REGIO ROND HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE FERRARIS-KAART (1777)(BRON: GEOPUNT / KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN).....	39
FIGUUR 42: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE VANDERMAELEN-KAART (1846-1854)(BRON: GEOPUNT / KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË / AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN).....	40
FIGUUR 43: HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN HET STADSPAN DOOR P. EN L. GERARD (1855-1857)(BRON: UNIVERSITEIT GENT).....	41
FIGUUR 44: LOCATIE VAN HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE ARCHEOREGIO'S (INZET) EN DE GEKENDE ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATSEN (CAI) IN EEN STRAAL VAN 250 M RONDOM HET PROJECTGEBIED (BRON: AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED).	45
FIGUUR 45: LOCATIE VAN HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE BEKRACHTIGDE (ARCHEOLOGIE)NOTA'S EN VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONES (BRON: AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED).	46
FIGUUR 46: LOCATIE VAN HET PROJECTGEBIED TEN OPZICHTE VAN DE GEBIEDEN WAAR GEEN ARCHEOLOGIE MEER TE VERWACHTEN VALT EN DE ARCHEOLOGISCHE GEHELEN (BRON: AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED).	46

Tabellenlijst:

TABEL 1: OVERZICHT VAN DE RELEVANTE INVENTARISSEN WAARIN (DELEN VAN) HET PROJECTGEBIED ZIJN OPGENOMEN. ...	16
TABEL 2: OVERZICHT VAN DE RELEVANTE INVENTARISSEN WAARIN DE OMGEVING VAN HET PROJECTGEBIED IS OPGENOMEN.	17
TABEL 3: CAI-RECORDS IN EEN STRAAL VAN 250 M RONDOM HET PROJECTGEBIED	43

